

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

Yetmiş dördüncü Birleşim

29 . IV . 1953 Çarşamba

İçindekiler

	Sayfa	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	550:551	
2. — Havale edilen kâğıtlar	551	
3. — Yoklama	551	
4. — Görüşülen işler	551	
1. — Köy kanunu lâyihası ve Adalet Komisyonu düşüncesiyle İçişleri Komisyonu raporu (1/185)	551:552	
2. — Jandarma albaylarının terfilerinde 4273 sayılı Subaylar Heyetine Mahsus Terfi Kanununun 9 ncu maddesinin uygulanıp uygulanmayacağına tefsiri hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Millî Savunma ve İçişleri komisyonları raporları (3/264)	552:553	
3. — Erzurum Mebusu Sabri Erduman'ın, Dilekçe Komisyonunun 1 . XI . 1952 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 4797 sayılı kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Komisyonu raporu (4/284)	553	
4. — Büyük Millet Meclisi, Riyaseti Cumhur ve Divanı Muhasebat Reisliği 1951 yılı Hesabı Katsisi hakkında Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporları (5/61)	553:554	
5. — Niğde Mebusu Necip Bilge ve Kayseri Mebusu Mehmet Özdemir'in, Köy Kanununun 28 ve bu kanuna ek 5672 sa-		
yılı Kanununun 1 ve 2 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (2/453)		554
6. — Tekirdağ Mebusu Şevket Mocan'ın, subay ve memurların protokolün tesbit ettiği hallerden gayri karşılama ve uğurlamalarda bulunamayacaklarına dair kanun teklifi hakkında İçişleri Komisyonu raporu (2/462)		554:567
7. — Trabzon mebusları Faik Ahmed Barutçu ve Hamdi Orhon'un, Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 8 nci maddesinin (D) bendinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/425)		567
8. — Maraş Mebusu Ahmet Bozdağ'ın, teşrii masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Anayasa ve Adalet komisyonlarından kurulan karma komisyon raporu (3/160)		567:571
5. — Sorular ve cevaplar		571
A — Yazılı sorular		571
1. — Burdur Mebusu Mehmet Özbey'in, tabanca taşıyanlardan ağır vergiler alınması veya tabancanın tamamen yasak edilmesi ve sivri uçlu bıçak taşıyanların cezalarının artırılması hususunda ne dü-		

şünüldüğüne dair sorusuna İçişleri Vekili Etem Menderes'in yazılı cevabı (6/1008) 571:572

2. — Burdur Mebusu Mehmet Özbey'in, Çanakkale'de Nara feneri önünde Dumlupınar denizaltı gemisinin batması ile neticelenen deniz kazasında bir ihmal veya kasdın mevcut olup olmadığına dair sorusuna Millî Savunma Vekili Seyfi Kurtbek'in yazılı cevabı (6/1009) 572:573

3. — Kars Mebusu Sırrı Atalay-ın, Amerikalıların Doğu - Anadolu için teklif etmiş olduğu 3,5 milyon Dolârlık yardımla Kars'ta ne gibi tesisler yapılacağına ve hayvancılığın ıslah ve inkişafı için bir tarım endüstrisinin kurulması hususunda hazırlık yapılıp yapılmadığına dair sorusuna Tarım Vekili Nedim Ökmen'in yazılı cevabı (6/1030)

573

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Anayasa, Bütçe, Dışişleri, Dilekçe, Ekonomi, Gümrük ve Tekel, Millî Savunma, Sayıştay ve Tarım komisyonlarında münhal bulunan âzalıklara seçim yapılmak üzere reyler toplandı.

Gündemde bulunan kanun teklif ve tasarılarının sorulardan önce görüşülmesi hakkındaki önerge, kabul edildi.

Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu lâyihasının maddeleri üzerinde görüşüldü.

Komisyonlardaki münhal âzalıklar için yapılan seçim neticesi bildirildi.

Turizm Endüstrisini Teşvik kanunu lâyihasının maddeleri üzerinde bir müddet daha görüşüldükten sonra

29 . 4 . 1953 Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Reisvekili	Kâtip
Elâzığ Mebusu	İstanbul Mebusu
M. S. Yazman	F. Tekel

Kâtip
Gaziantep Mebusu
A. Ocak

Sorular

Sözlü sorular

1. — Kastamonu Mebusu Ziya Termen'in, kimsesiz kalmış kız ve kadınlarımızın himayetleri hususunda ne gibi tedbirler düşünüldüğüne dair sözlü soru önergesi Sağlık ve Sosyal Yardım Vekâletine gönderilmiştir. (6/1039).

2. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, İstanbul'da Ramiz'de yapılan göçmen evlerinin sayısı ile Maliyet ve tiplerine, şartnameye uygun olarak inşa edilip edilmediklerine ve bir kısmında suiistimal yapıldığı hakkındaki iddiaların doğru olup olmadığına dair sözlü soru önergesi, Başvekâlete gönderilmiştir. (6/1042).

3. — Balıkesir Mebusu Ali Fahri İşeri'nin, memlekette irtica ve gerilik hareketleriyle vicdan ve din hürriyetlerini mevcut olup olmadığına, bâzi vatandaşların emniyet ve hürriyetlerinin ihlâl edildiği hakkındaki şikâyetlere

dair sözlü soru önergesi, Başvekâlete gönderilmiştir. (6/1043).

4. — Mardin Mebusu M. Kâmil Boran'ın, Adalet Vekilinin Meclisteki bir beyanına dair sözlü soru önergesi, Adalet Vekâletine gönderilmiştir. (6/1045).

Yazılı sorular

1. — Konya Mebusu Abdürrahman Fahri Ağaoğlu'nun, 1953 senesinde hangi nahiye, kaza ve vilâyet merkezlerinde yeniden mahkemeler kurulduğuna, 60 lira ve daha yüksek maaşlı hâkimlere mahsus kadroların kimlere tahsis edildiğine ve bu hususta takip edilen usule dair yazılı soru önergesi, Adalet Vekâletine gönderilmiştir. (6/1040).

2. — Konya Mebusu Abdürrahman Fahri Ağaoğlu'nun, Adalet Vekâleti 1953 yılı bütçesi-

nin döşeme ve demirbaş ödeneklerinden nerelere, kaçar liralık tahsisat ayrıldığına dair yazılı soru önergesi, Adalet Vekâletine gönderilmiştir. (6/1041).

3. — Burdur Mebusu Mehmet Özbey'in; Bur-

dur Vilâyetinde gül yağı çıkarılan inbiklerden Harçlar Kanunu gereğince alınan Verginin bütün gül yağı çıkaranlardan alınıp alınmayacağına dair yazılı soru önergesi, Gümrük ve Tekel Vekâletine gönderilmiştir. (6/1044).

2. — HAVALE EDİLEN KÂĞITLAR

Teklifler

1. — Çankırı Mebusu Celâl Boynuk'un, Belediye Kamulaştırma Kanununa bir geçici madde eklenmesi hakkındaki 4857 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılması hakkında kanun teklifi (2/522) (Adalet ve İçişleri Komisyonlarına)

2. — Trabzon Mebusu Cemal Reşit Eyüboğlu ve 2 arkadaşının, 1953 Mali yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı R cetvelinde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi (2/523) (Bütçe Komisyonuna)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,06

REİS — Reisvekili M. Şevki Yazman

KÂTIPLER : Ali Ocak (Gaziantep), Ömer Mart (Çanakkale)

3. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapacağız efendim. (Çanakkale seçim çevresi mebuslarına ka-

dar yoklama yapıldı.)

REİS — Oturumu açıyorum.

4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Köy kanunu lâyihası ve Adalet Komisyonu düşüncesiyle İçişleri Komisyonu raporu (1/185)

REİS — Söz, gündem dışı olarak İçişleri Komisyonu Reisi Rükneddin Nasuhioğlu'nundur.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU REİSİ RÜKNEDDİN NASUHİOĞLU (Edirne) — Muhterem arkadaşlar, gündemin birinci defa görüşülecek kanun tasarıları arasında, beşinci fıkrada Köy kanunu tasarısı vardır.

Nüfusumuzun 18 milyonunu alâkadar eden ve 40 bin köyü ilgilendiren, bunların idari, malî ve hukuki vaziyetlerini çok geniş bir halde ıslah eden bu kanun tasarısının; elimizde bulunan Turizm Endüstrisini Teşvik kanunu tasarısı ile Millî Korunma Kanununun tadilini tazammun eden lâyihaların müzakeresinden sonra, ivedilikle ve öncelikle görüşülmesini teklif

ediyorum. Arkadaşlarımla beraber hazırlamış olduğumuz taktiri de takdim ediyorum, kabulünü istirham etmekteyim.

REİS — Taktiri okutuyorum efendim.

Yüksek Reisliğe

Haiz olduğu şümül ve ehemmiyete binaen Meclis gündeminde bulunan Köy kanunu lâyihasının Millî Korunma Kanunu tadilâtiyle Turizm Kanununun ikmalinden sonra, ve ivedilikle, öncelikle müzakeresine karar verilmesini arz ve teklif ederiz.

İçişleri Komisyonu Başkanı
Edirne Mebusu
Rükneddin Nasuhioğlu

REİS — Efendim, Köy kanun lâyihasının ivedilikle görüşülmesini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bu lâyihanın, taktirde bahsi geçen iki taşa-

ridan sonra öncelikle müzakeresini reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Öncelikle görüşülmesi de kabul edilmiştir efendim.

Gündemle ilgili takrirler vardır. Okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Aylardan beri gündemde yer alan, bir türlü sırası gelip görüşülemeyen ve fakat İctüzük gereğince (yalnız bir defa görüşülmesi) ile neticelenecek olan işlerin, bu oturuma mahsus olmak üzere, diğer işlere ve sorulara takdimen öncelikle görüşülmesini arz ve teklif eylerim.

Ordu

Feyzi Boztepe

REİS — Hilâfına söz yoktur. Takriri reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... (Anlaşılmadı sesleri). Gündemde bir defa görüşülmesi lâzımgelen tasarıların sözlü sorulardan evvel görüşülmesine dairdir. Bu anlayışla takriri reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. Bir defa görüşülmesi lâzımgelen işlerin müzakeresine geçiyoruz.

2. — *Jandarma albaylarının terfilerinde 4273 sayılı Subaylar Heyetine Mahsus Terfi Kanununun 9 ncu maddesinin uygulanıp uygulanmayacağına tefsiri hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Millî Savunma ve İçişleri komisyonları raporları (3/264) [1]*

(İçişleri Komisyonu raporu okundu.)

REİS — Söz istiyen? Buyurun.

CEZMİ TÜRK (Seyhan) — Efendim, mesele zâhirde sadece jandarma albaylarının terfiini alâkadar eder görünürse de baştan aşağı bütün jandarma subaylarının istikbalini ve kendi mesleklerinde terakki ve mukadderatlarını ilgilendiren bir mevzudur. Bütün demokratik memleketlerde olduğu gibi jandarma ayrı hususiyetleri ihtiva eden bir meslektir. Ve kendine mahsus kanunları terfih usulleri, kadroları vardır. Bizim memleketimizde ise daha devri Hamidî'de jandarmayı hususî bir meslek haline getirmek için ecnebí mütehassıs getirtilmiş, ıslahat yapılmış, ordunun en mümtaz subayları

/bu mesleke geçirilmiş ve kendi mesleklerinde terfi hakkı verilmiş idi. Sonra da bu mevzuat otonomi ile tatbik edilmedi. Araya harbler girdi. Bu suretle jandarma otonomisi harbler içinde unutulup gittikten sonra da 1929 dan itibaren yeniden ıslahat zarureti hâsıl olmuş ve bu işin başına da Sayın Kâzım Orbay getirilerek Jandarma Genel Komutanı olarak ıslahat yapılmış ve jandarmayı derin ve etraflı bir surette tasfiyeye tâbi tutmuştu. Bu suretle de jandarma subaylarının muhtelif rütbelerinde bulunanlarının orduda staj görmesi ve ordunun sevk ve idaresinde yetişmesi ve bu staj neticesinde de alacağı notlarla terfi etmeleri esası kabul edilmiş idi.

Bu stajlardan ve kurslardan geçen jandarma albayları generalliğe kadar terfi edeceklerdi. Halbuki bu subayların terfi işleri 1929 ıslahatından sonra da müşkülâta uğradı. Bendeniz bundan 25 sene evvel bir seyyar jandarma kıtasında tabiplik yaptığım sırada bu ıslahat papılmaktaydı. Jandarma subaylarının kendi meslek ıstıraplarını Çapakçur sahralarında çadır altında dinliyen bir tabip olarak burada sizi tasdi etmek zaruretini duydum. Jandarmanın bütün bu ıslahatına rağmen maalesef ıstırapları dinmemiştir. Bugün de senelerden beri kendi mesleğinde temayüz etmiş, kanuni hükümlere göre sicilini almış jandarma albayları vardır ki kadroları mevcut ve münhal bulunmasına, terfileri mümkün olmasına rağmen terfi edememektedirler. Bilhassa raporda sarahaten yazıldığı veçhile son kanun çıkıncaya kadar, Dahiliye Vekâletinin bunda salâhiyetli görülmemesi, meslekten yetişmiş birçok jandarma subaylarının generalliğe terfi edememeleri neticesini vermiştir. Esasen mevcut mevzuatla jandarma umum kumandanları ordudan tâyin edilmekte ve son alınan bir kararla da orgeneralliğe terfi yapılmaktadır. Aslında yüksek sevk ve idare ordudan gelen generallerin elindedir. Orgeneralin verceği sicille de bunları terfi ettirmek lâzımdır. Genel komutanın yanında muavin olarak çalışacak veya kendi ihtisas mesleklerinde muvaffak ve müfettiş olarak vazife görececek jandarma subaylarının da kendi kadrolarında yine kanuni mevzuatın icabettirdiği hizmetleri gördükten sonra artık terfilerine mâni olmak bir haksızlık teşkil etmektedir. Bugün bu kanuni formalite-

[1] 101 sayılı basmayazı 42 nci Birleşim tutanağının sonundadır.

leri ikmal, müsait sicil ve not almış jandarma albayları vardır ki senelerden beri terfi ettirilmemektedir. Kanunun o zamanki anlayışına göre Genelkurmay Başkanlığı müsaade etmemiştir diye terfi ettirmemek doğru olmaz. Dünyanın her tarafında muhtelif mesleklerde yetişen, bahusus orduya mülhak mesleklerde yetişen generaller vardır. Hattâ yedek kurmaylar ve yedek subaylıktan yetişmiş generaller vardır. Orduların bu kadar tekniğe, bu kadar çok ilme, ihtisasa ihtiyaç gösterdiği bir zamanda liyakatlılar, yedekten yetişme de olsalar kurmay olmak ve general olmak hakkını iktisap etmektedirler. Bunu bir ileri tekâmül safhasına terkederek sadece bu işte bu bakımdan gördüğüm hususiyetleri de müşahedeme dayanarak Yüksek Heyetinize mâruzatta bulunmak istiyorum.

Jandarmanın gerillâ hareketlerinde, iç isyanlarda, çete ve eşkiya takibindeki sevk ve idare hususiyetleri dünyaca malûm olduğu gibi bizim memleketimizde de şu son yirmi beş yıllık tatbikat ve tecrübeler de göstermiştir. Buna rağmen ve halen jandarmada yetişen, liyakatlı olduklarına orduca staj, kurs ve imtihan makamlarınca karar verildiği halde terfi etmiyen jandarma subaylarımız vardır. Kanunun, İçişleri Komisyonunun anladığı mânada anlaşılması yani meslekten yetişmiş jandarma subaylarımızın kendi meslekleri içinde İçişleri Bakanlığınca terfilerinin temini zaruridir. Aksi takdirde Millî Savunma Komisyonunun noktaî nazarı kabul ve bunda ısrar edilecek olursa daha uzun müddet; jandarma mesleğinde yetiştirilmiş subayların terfilerine imkân olmayacaktır ve jandarma mesleki hedefsiz, kendilerine generallik şeref ve payesi verilmeyen, subaylar için ıstırap verici bir meslek olmakta devam edecektir.

Bahusus barış zamanlarında memleketin iç emniyetini, gecelerimizin huzurunu, içtimai sükûn ve istikrarı kendi ellerine terkettiğimiz jandarma subaylarına kendi meslekleri içinde diğer örneklerine uygun olduğu gibi terfi hakkı vermek ve bunun İçişleri Bakanlığı tarafından teminini tefsir yolu ile kabul etmek zaruridir.

Bunu Yüksek Heyetinize arz ediyorum.

REİS — Rifat Taşkın.

MİLLÎ SAVUNMA KOMİSYONU ADINA
RİFAT TAŞKIN (Kastamonu) — Millî Savunma ve İçişleri bakanları yoktur. Onların huzuru ile müzakeresini arz ve teklif ediyorum.

REİS — Millî Savunma ve İçişleri bakanının müzakerede bulunmasına talikan gelecek Birleşime tehir ediyoruz efendim.

3. — *Erzurum Mebusu Sabri Erduman'ın, Dilekçe Komisyonunun 1. XI.1952 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 4797 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Komisyonu raporu (4/284) [1]*

REİS — Raporu okutuyorum.

(Rapor okundu.)

REİS — Rapor hakkında söz isteyen var mı?

Rapor hakkında bir takrir vardır, okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Meselenin bir kere de Bütçe Komisyonunda tetkiki için adı geçen komisyona havalesini rica ederim.

Ankara Mebusu
Hâmid Şevket İnce

REİS — Raporun Bütçe Komisyonuna havalesini kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Bu vaziyet karşısında raporu reynize arz ediyorum.

MAZHAR ÖZSOY (Maraş) — Ne raporu?

REİS — Komisyon Başkanı lütfen izahat versin. (Reye konuldu sesleri)

SİNAN TEKELİOĞLU (Seyhan) — Komisyon yok, kimse yok.

REİS — Raporun Bütçe Komisyonuna havalesini kabul buyurmadınız. O halde raporu reynize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler.. Rapor kabul edilmiştir.

4. — *Büyük Millet Meclisi, Riyaseti Cumhuriyet ve Divanı Muhasebat Reisliği 1951 yılı Hesabı Katibi hakkında Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporu (5/61) [2]*

[1] 138 sayılı basmayazı 42 nci Birleşim tutanağının sonundadır.

[2] 142 sayılı basmayazı tutanağının sonundadır.

REİS — İttilamıza arz edilmiştir. Muhasebei Umumiye Kanununun 127 nci maddesinin son fıkrası mucibince Hükümete gönderilecektir.

5. — *Niğde Mebusu Necip Bilge ve Kayseri Mebusu Mehmet Özdemir'in, Köy Kanununun 28 ve bu kanuna ek 567'2 sayılı Kanunun 1 ve 2 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (2/453) [1]*

HÂDİ HÜSMAN (İstanbul) — Söz istiyorum, usul hakkında konuşacağım.

REİS — Buyurun.

HÂDİ HÜSMAN (İstanbul) — Biraz evvel muhteviyatını bilmiyoruz ya, Köy Kanununun bütün hükümlerini veya büyük bir kısmını tadil eden bir tasarımın müstaceliyetle müzakeresini kabul ettiniz. O halde mevcut Köy Kanununun birkaç maddesini tadil eden bu tasarımın şu anda görüşülmesi ne gibi bir fayda temin eder, veya bunda katî bir lüzum var mıdır?. Bunun için bizi komisyon başkanı veya teklif sahibi arkadaşları tenvir etmelidirler.

CEVAT ÜLKÜ (Aydın) — Muhterem arkadaşlar; Necip Bilge arkadaşımızın kanun teklifi doğrudan doğruya muhtarlar seçimi ile seçimlerde tatbik edilecek yol hakkında idi. Halbuki malûmu âliniz Köy Kanunu kül halinde yeni baştan Heyeti Umumiyeye arzedilmiş ve gündeme alınmış bulunmaktadır.

Adalet Komisyonu, tamamiyle köy muhtarları seçimleri ve tatbik olunacak yollarla ilgili bulunan bu teklifi reddetmiştir.

Bu itibarla heyeti umumiyesinin, kül halinde tetkik edilecek olan Köy Kanunu içinde tetkik edilmek üzere reddine karar verilmesini teklif ediyoruz.

(Adalet Komisyonu raporu okundu.)

REİS — Rapor hakkında söz isteyen var mı? Söz isteyen bulunmadığına göre raporu reyinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Rapor kabul edilmiş ve bu suretle teklif reddedilmiştir.

6. — *Tekirdağ Mebusu Şevket Mocan'ın, su-bay ve memurların Protokolün tesbit ettiği hal-*

[1] 145 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

lerden gayri karşılama ve uğurlamalarda bulunamayacaklarına dair kanun teklifi hakkında İçişleri Komisyonu raporu (2/462) [1]

(Rapor okundu.)

REİS — Rapor hakkında söz isteyen var mı? Buyurun Şevket Mocan..

ŞEVKET MOCAN (Tekirdağ) — Muhterem arkadaşlarım, Yüksek Meclisin emir ve kararlarına rağmen, esaslarında mutabık olduğunu tekrar ederek, teklifimi reddeden İçişleri Komisyonunun mucip sebepleri, ne Büyük Millet Meclisinin işaret buyurduğu esasların, ne de benim yüksek huzuruza sunduğum sebeplerin hiç nazarı dikkate alınmadığını açık göstermektedir.

Üzerinde durulması artık bir zaruret haline gelen üç esaslı noktanın tesiriyle bu teklifi yüksek huzuruza arzetmişim.

Bu sebeplerden : Birincisi; karşılama ve uğurlamaların, dünyanın hiçbir yerinde görülmemiş, şekil ve vüsatte, her gün bir az daha artıp bir itiyat haline gelerek Devlet işlerini durduracak derecede bir sirayeti maraziye haline gelmekte olması;

İkincisi; hürriyeti fikriye ve şahsiye üzerinde yaptığı takriplerle, nev'i kendisine mahsus bir zümrenin peydahlanmakta olması ve bu zümrenin nesilden nesle, devirden devre intikal ederek her inkılâba aynı tahribatı yapmış olduğu ibreti tarihiyesi;

Üçüncüsü : Ancak cinsi kendilerine mahsus sabit nazarlı bu zümrenin sicil defterlerini istasyon ve hipodromlara naklettirebildiklerini teyit eder bâzı vekayiden duyduğum endişeler ve daima gözüme batan bu eşhasın bu yerlerin fotoğraf tablolarında pozları ile birer çapa marka ilânı halinde arkadaşları arasında birer dilekçe başlığı haline gelmeleri (Bravo sesleri).

Muhterem arkadaşlar; ehemmiyetsiz gibi görünen fakat saltanatın tefessüh etmiş devirlerinden intikalen devam etmekte olan bu yarayı katiyetle neşterliyerek Yüksek Meclisin emriyle kesin yasağı ile kazımazsak gelecek nesillere, iradei milliyeye müstenit bir demokrasiyi yalnız raflardaki kitaplarda birakabileceğimiz emin olmalıyız. (Bravo sesleri). Ruhların de-

[1] 122 ye ek basmayazı tutanağın sonundadır.

rinlerinde tahribatını yapan bir âfetin öyle temennilerle ortadan kalkacağına inanmak elimden gelmiyor. Nitekim Yüksek Meclisin pek kıymetli tarihi hissiyatını izhar eden emirlerinden sonra cereyan eden hâdisat ortaçağ köleliğinin öyle kanunsuz, kolay kolay sökülüp atılmayacağını göstermiştir. (Doğru, doğru sesleri).

Muhterem arkadaşlar, yanımda yok, olsaydı Yüksek Meclise takdim ederdim. Meclisin hissiyatının ve katî emirlerinin tezahürlerinden sonra da öyle uğurlamalar olmuştur ki, bunlardan bilhassa birisini zikretmeden geçemiyeceğim: Cumhuriyet Gazetesinde çıkan bir resimde, tam kadro ile bir polis müfrezesi, Yeşilköy İstasyonunda basit bir vekilin Avrupa'ya gidişini selâmlıyordu, tam o saatte İstanbul'un en kalabalık bir yerinde Denizcilik Bankası mütemedi elinden yaralanarak çantası kapılıyor. Her halde orada bulunan polis âmirlerinin masalarının başında daha kıymetli vazifeleri vardı.

Üçüncüsü, çok saydığım ve merbut olduğum Sayın Devlet Başkanımızın yabancı bir devlete giderken yaptığımız uğurlama, Türk Milletinin şerefiyle mütenasip bir uğurlama olabilirdi. Fakat zelzele muntakasından gece yarısı dönerken Silivri köprüsünün ta ilerisinde kendilerini karşılayan Emniyet Müdürü ile İstanbul Valisinin bacaklarının kırılması dünyanın hiçbir yerinde tesadüf edilir bir hâdise değildir. Bundan azap duyan Yüksek Reisimiz onları hastaneye kendi eliyle yatırmaya mecbur kalmışlardır.

Arkadaşlar, bu haleti ruhiye bünyede o kadar kötü tahribat yapmaktadır ki, tasavvur edemezsiniz. İnsanlar daima ikbal ve idbarlarını kendi kabiliyetlerinde bulmalıdırlar, (Bravo sesleri) riya sanatkârlarında değil.

Memlekette öyle bir nevi sanatkârlar hâsıl oluyor ki, aneak hulûl sahnesinde ikbal ve idbarlarına mazhar oluyorlar. Bu, şahsi fazilet ve meziyet sahibi insanları yeisten yeise düşürüyor. (Bravo sesleri) Kabiliyetlere istikbal kapılarını kapıyor.

Muhterem arkadaşlar; Türkiye mukadderatında Orta Çağdan kalan rûkû ve secede zihniyetiyle ikbal ve istikbal bekliyen, kendilerine mahsus pozlardan, nesillerimizi kurtarmazsak, yavaş ederek bunu kazımasak âtiden ne kadar endişe etsek azdır. Nitekim ta Mithat Paşa inkilâbından ilâmi Meşrutiyete kadar her inkilâpta bu yüzden idealistler daima ikinci per-

dede kalmışlar, bu sanatkârlar ise daima bu iki büküm hulûlileriyle ön safa geçip inkilâbı istismar edip dizginleri daima ele almaya muvaffak olmuşlardır. (Doğru sesleri)

Arkadaşlarım; ruhların ta içlerini, bünyeyi tahrip eden hattâ istikbalden ümidi kestiren bu hal idam cezası ile bile kazınamaz. Teklifim çok basittir, formüle edecek ciheti yoktur; (Protokölün tesbit ettiği hallerden maada ücret ve aylık alan memur ve askerlerin karşılama ve uğurlamada bulunmaları, mesai saatinde ve haricinde, bu ruh tahribatından dolayı memnudur) diyoruz.

Arkadaşlarım, emniyet âmirlerinin ve teşkilâtının mesai saatlerinde bütün vilâyeti boşaltıp sabahtan istasyona resmî otomobillerle dolup oradan araba vapurlarıyla ve tam kadro ile Yeşilköy hipodromunda bulunması dünyanın hangi tarafında görülmüştür?

Mesai saati haricinde yapılan uğurlamalara gelince: Memuriyetin de kendisine mahsus otoritesi, kendisine mahsus münasebet ve kaideleri vardır. İki kerdeş bile, âmir, memur olunca münasebetleri âmme nazarında bu derece lâübali şekilde teşhir edemez. İki kerdeşin dostluğu bile âmme nazarında bir lâübaliği ifade etmeyecek şekilde ve aneak hususi yerlerde yapılabilir, yoksa resmî işte veya resmî yerlerde asla lâübaliyet edemezler. Demin de arzettiğim gibi memuriyet çerçevesi içinde hiç kimse hiçbir zaman Vekilin ensesine bir ur gibi yapışıp poz veremez. (Gülüşmeler) Bu pozların ne gibi suiistimallere ve aşırılıklara sebebiyet verdiğini hepimiz benim kadar bilirsiniz.

Muhterem arkadaşlarım, inkilâpları kurtarmak ve Türkiyenin selâmeti için fazileti, istidatlarına istikbal yolunu açmak için, kabiliyet ve liyakati kösteklememek için Meclisin sarîh hissiyatını kanunla tesbit edip, gelecek devirlere emanet etmemiz lâzımdır. (Bravo sesleri)

Arkadaşlar diyorlar ki, seyahatta olan bir Vekil vazife dolayısıyla maiyetini istasyona çağırabilir; onunla ayakta konuşabilir.

Çağırırsa iş değişir, diyecek bir şey yoktur, lüzumlu olan kimseyi telefonla, telgrafla çağırabilir, bu takdirde memur vazifeten geliyor demektir; iki büküm olup, Vekilin gözlerine sabit nazarlarla bakıp, ellerini ovuşturarak, ihtiram etmek için gelmiyor demektir.

Bu itibarla kanunun müeyyidesi çok hafiftir. Bu gibi hallerde ben ceza olarak kıstalyevm yapılmasını rica ediyorum. Meclis hükmünü vermiş, bu mevzudaki hassasiyetini göstermiştir. Bu derin içtimai yarayı neşterleyip âtiye büyük bir inkilâp, başarıyla istikbali derin kangren tehlikelerinden temizlenmiş olarak gelecek nesillere büyük bir hediye bahşetmemizi istirham ederim. (Sürekli alkışlar)

REFİK ŞEVKET İNCE (Manisa) — Şevket Mocan arkadaşımız, kendisinin de esaslı surette izah ettikleri veçhile, riyakârlığa karşı bu mücadele bahsinde kanun teklif ediyor. Bu kanunu bundan evvel İçişleri Encümeni gözden geçirmiş, burada müzakere olunurken şu encümenlerden de geçsin denmiştir.

Encümenlerin neticesi mütalâatı bu raporda gösteriliyor. Gösterdikleri şey şudur: Hakikaten böyle bir şey varittir, ama kanun yapılacak olursa hayatın cereyanına uygun hareketler olmak gibi bir vaziyetler, şu veya bu kusurlar hâsıl olacak, kanunun nüfuzu kırılacaktır. Böyle yapmaktansa bunu tâlimatnamelerle, umumi emirlerle halletmek muvafıktır diyor. Asıl ehemmiyetle mevzuubahis edeceğimiz şey; Türkiye Büyük Millet Meclisinin temennisi olarak talimatnameyi ve emirnameleri yazacak arkadaşlara istikamet gösteriyor.

Bu üç encümenin müşterek arkadaşlarına soruyorum : Büyük Millet Meclisi bunların talebettikleri veçhile bu temennileri nazarı dikkate alırsa bu tamimi yapacak heyetlerin vaziyeti ne olacaktır? Temenni diye bir maddei teamüliye, bir maddei hukukiye yoktur bizde. Büyük Millet Meclisi temenni ediyor. Şu veya bu vekil beyler, şu veya bu müdürü umumiler merasimlere iştirâklerde A, B, C fıkralarında yazılı hususuları nazarı dikkate alsınlar diye.

Kanun yapan, vazifesi, Anyasaya taallûk eden bu büyük müesseseyi tamimlerle meşgul etmeye hakkımız yoktur. Kanunu kabul ettikten sonra bu, temenni mahiyetinden çıkar, lâzımülcerâ bir karar mahiyetini iktisap eder. Ondan dolayı bendenizin bid'at olarak ilk defa ihdas edildiğini gördüğüm böyle bir kararın Meclis tarafından verilmesini, Meclisçe reddedilecekse bu reddin esbabı mucibesi ile iktifa edilmesini rica ediyorum. Meclisin her kararı lâzımülcerâ ve infazdır. Temenni mahiyetindeki karar tazmül-

icera ve infaz mahiyetini taşımazsa hâkimiyeti koca Meclisin haysiyeti ve dolayısıyla haysiyeti millîye haleldar olur. Onun için komisyon mazbata muharrirlerinin bizi tenvir etmelerini ve bu hususta gerekli cevabı vermelerini bilhassa rica ediyorum. (Bravo sesleri, alkışlar).

REİS — Arif Nihat Asya.

ARİF NİHAT ASYA (Seyhan) — Sayın Şevket Mocan'ın müşahedelerini tekit edecek durumdayım. Mamafih misallerine kendi söylediği tabakalardan değil, o tabakaların dışında başka tabakalardan bir misal ilâvesiyle iktifa edeceğim. Bu misal kendisini desteklemeyecek ama misal olarak ibretli bir cepheyi ihtiva edecektir.

Bir teşyiciler ve istikbalciler tabakasına ima buyurdular. Bu her devirde her zaman olagelmıştır, olagelecektir. Bunun kanun meselesi olmaktan ziyade bir ahlâk ve bir anlayış tarzı olarak düşünülmesi muvafıktır. Vazife geleneği ve teşrifat geleneği teraziye bulunduğu zaman hangisinin ağır basacağı telâkkisi meselesi kanunun ne tarifine sığar, ne de tefsirine sığar. İlâve etmek istediğim misali arzla huzurunuzdan çekileyim :

Yalnız iktidar adamlarının teşyicileri ve istikbalcileri mevzuubahis değildir. Muhalif partilerin de teşyicileri ve istikbalcileri vardır. Bir muhalif parti lideri propaganda seyahatine veya her hangi hususi bir maksatla yola çıkmak üzere olduğu zaman bâzı yarı resmî müesseselerde bir harekettir, bir heyecandır başlar. Hangi vasıta ile ve ne zaman hareket ederse etsin, ister uçakla, ister otomobille, ister mesai saatleri içinde, isterse dışında olsun, bir liderin hareketi sırasında bâzı müdiranın ve etrafındakiilerin gaybubet ettiği kaydedilmiştir. Tabii mesai saatleri dışı için kendilerine bir diyeceğim olamaz.

Sözlerimi neticelendireyim; bu bir tavru hareket meselesi, anlayış meselesidir, kanun meselesi olamaz. Sayın Refik Şevket İnce'nin dediği gibi, belki Meclis kürsüsünden alâkahılara bir işaret vermek, bir direktif vermek yerinde olur. («Refik Şevket aksini söyledi» sesleri)

REİS — Komisyon Sözcüsü.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PERTEV ARAT (İzmir) — Muhterem arkadaşlar; bu mevzu hakkında Komisyon Sözcüsü sıfatıyla mâruzatta bulunmak istiyorum.

Şevket Mocan arkadaşımızın teklifi malûmu âliniz, bundan evvel İçişleri Komisyonunda müzakere edilmiş, fakat mevzuun bir kanun şeklinde tedvini mümkün görülememiştir. O şekilde bir rapor tanzim edilmiş ve huzuruza sevk edilmiştir. Bu raporun yüksek Mecliste müzakeresi sırasında, İçişleri Komisyonunun, teklifin reddine mütedair olan raporu kabul edilmiyerek mevzu tekrar komisyonumuza intikal etmiştir. Bu müzakere zabıtlarını sureti mahsusada tetkik ettik. Komisyonumuza verilen vazife, mevzuun bir defa daha gözden geçirilmesidir. Bunun, bilhassa Reisin ikazı ile zabıtlara geçtiğini gördük ve bu esas dairesinde mevzu müzakere ve münakaşa etmeye başladık.

Muhterem arkadaşlar, Şevket Mocan arkadaşımızın teklifi hisleri oksayıcı, vehlei ulâda bir kanun haline getirilmesi gayet kolay görünebilecek mahiyette bir tekliftir. Bilhassa Heyeti Umumiyyede birinci müzakereden sonra İçişleri Komisyonunda bu mevzu çetin müzakere ve münakaşalara sebebiyet vermiştir. Mevzuun lehinde ve aleyhinde uzun boylu münakaşalar yapılmıştır. Heyeti umumiyesi üzerinde konuşan arkadaşlarımızın konuşmaları zabıtlardan tetkik ve mütalâa edilmiştir. Bu uzun konuşmalar neticesinde, esbabı mucibesinde uzun boylu izah ettiğimiz gibi, bu mevzuun bir kanun şeklinde tedvin etme imkânını İçişleri Komisyonu olarak görmediğimizi arz ederim. Birinci müşkülât, raporumuzun 3 ncü sayfasında belirttiğimiz gibi, mevzuun gayet şâmil mânada olmasıdır.

Burada da yazdığımız gibi, Devlet hayatımızda 15 bakanlık vardır, mütaaddit Devlet İktisadi Teşekkülleri, umum müdürlükler ve bunlara müteferri birçok teşkilâtımız mevcut bulunmaktadır. Binaenaleyh yapılacak bir kanunda bunlardan kimlerin merasime iştirak edeceği, hududunun ne olacağını tesbite maddeten imkân yoktur. Bizim de buna imkân da bulamadığımızı itiraf ederim. Bunun için her âmme teşekkülünün bu hususta icabeden tedbiri kendilerinin almasının daha münasip ve amelî bir netice olacağı kanaatine vardığımız için raporumuzu da buna göre yazdık.

Refik Şevket İnce arkadaşımızın temas ettikleri bahse gelince; bu müzakereleri yaparken hazırlanacak bu tamim ve talimatlara neler konulabilir diye bâzı arkadaşlarımız üzerinde durdular, biz de komisyon olarak mütalâalarımızı

belirtmeyi faydalı gördük. Benim bildiğime göre bizim komisyonumuzda birkaç defa geçti. Komisyon raporlarında alâkalı mercilerden temennilerde bulunulabilir, emsali vardır. Bunlar yapılacak talimatnamelerde daha ziyade komisyonunda beliren fikirleri burada tesbit etmek ve heyetinizi tenvir etmekten ibaret bulunmaktadır.

Sözlerimi başladığım gibi bitirmek isterim: İçişleri Komisyonu olarak bu hususta bir kanun yapmak imkânını bulamadık, raporu bu şekilde takdim ettik. Elbetteki yüksek heyetiniz en salim yolu bulacaktır. Takdir Yüksek Heyetinizdir.

REİS — Ahmet Kemal Varınca, buyurun.

AHMET KEMAL VARINCA (Gümüşane) — Efendim, bu meselede tekrar söz almış olduğumdan dolayı özür dilerim.

Ben söyleyeceklerimi geçen sefer söylemiştim. Fakat şimdi anlıyorum ki, bu meseleyi kendi çeşvesi içinde mütalâa etmiyoruz, edemiyoruz.

Bu mesele doğrudan doğruya Hükümet mekanizması içinde teşyi ve istikbal merasimine son vermektir. Yani, memuriyet meselesi, memurların teşyi ve istikbale gidip gitmemesi meselesidir. Mesele budur.

Şimdi, tasavvur buyurun, memur demek muayyen saatte vazife alıp milletin işini gören ücretli bir adam demektir.

Şimdi, biz diyoruz ki Hükümetler boşalıyor, birisi vekil, vali, şu, bu.. geldiği vakit dairelerde kimseyi görmüyoruz, derdimiz budur. Binaenaleyh öteki beriki gelince ahali istikbal veya teşyi edecekmiş, varsın etsin.

Bendeniz zannediyorum ki, Dahiliye Vekâleti Memurin Kanununa zeyil olarak protokolü tâyin edebilir. Meselâ Memurin Kanununda memurlar hakkında birtakım şeyler var, ihtar yapılıyor, tevbih yapılıyor. Memurin Kanununa bir madde koyun, deyin ki, hiçbir memur vazifesini terkedip âmirini istikbale gidemez. Bitti, iş hallolunur. Eğer âmiri kendisine filân istasyonda kendisini beklemesini emretmişse, tevbih, ihtar değil, azledilir. Mesele budur. Biz memurlar arasından dalkavukluğu ve tekâpuyu kaldırmak istiyoruz. Memuru nezih, faziletkâr bir hale getirmek istiyoruz. Terfi ve tefeyyüz için ötekinin, berikinin eteğini öpmesini istemiyoruz. Bu, bir madde ile olur. İç-

işleri Komisyonu Dahiliye Vekâletinden bir protokol istesin ve Memurin Kanununa bu yolda bir madde konsun. Halbuki biz böyle yapmıyoruz, işi dalgalandırıyoruz, işi çığırından çıkarıyoruz. Bizim maksadımız bellidir, arzettiğim şeyleri temindir. Yoksa ahaliden istedikleri kadar istikbale gitsinler, o gönülle yapılan bir şeydir. Fakat memur vazifesini terkederek valiyi istikbal edemez, müsteşar vazifesini terkedip istasyonlarda dolaşamaz.

REİS — Hâmid Şevket İnce.

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Ankara) — Efendim, bu kanun hakkındaki düşüncelerimi bundan evvelki müzakerede arz etmiş ve yaptığım teklif üzerine keyfiyetin tekrar Dahiliye Encümeni tarafından tetkiki karar altına alınmıştı. O karara göre tetkikat yapan encümen, bu yeni karariyle huzurunuzda gelmiş bulunmaktadır. Muhalefet şerhinde de belirtildiği veçhile, nihayet yapılacak muamele malfumdur; ben işin hissiyat cihetini ve istikbal ile teşyi manzaralarının yüreğimizde yarattığı menfi intibalar hakkında tekrar konuşmıyacağım. Yalnız Avrupa'yı bilen ve âdetlerini anlıyan bir adam olmadığım için içimizde bu hayati bilen arkadaşlardan tenvir edilmemizi rica edeceğim. Meselâ demokrasi hayatı yaşıyan milletler bizim kanun teklifi olarak huzurunuzda getirdiğimiz, haleti ruhiye ve ahlâkiye içinde midirler? Bunu bilmeliyiz. Dahiliye Encümeni diyor ki, bu bir kanun mevzuu olamaz. Peki, niçin olamaz acaba? İşte bunun cevabı yok.

Refik İnce'nin de temas ettiği gibi; kanun yapan adamlar yani bu Meclis kendi naibine. kendi tahtında emir ve nazaretindeki ve müessesesindeki memuruna telkinde ve temennide bulunamaz. Hakikaten hâkimiyeti milliye bilâkaydüşart bu Meclisin elinde ve emrinde olduğuna göre, onun bir «üz'ü olan ona niyabeten iş gören İcra Vekillerinden ricada bulunamaz. Ona ancak kanun yoluyla emreder.

Bundan başka işmini vermeyeceğim bir arkadaşım bana söyle bir söz söyledi: Bir zamanlar Maliye Vekilliği eden zatın biri, Divanı Muhasabat Reisi olan zat: «Yahu bu teşyi ve istikbale siz niçin geliyorsunuz; zira siz İcra Vekilleri Heyetine değil, doğrudan doğruya Büyük Millet Meclisine bağlısınız. İcra kuvvetiyle hiçbir alaka ve irtibatınız yok. Sen ne diye bu kâfilenin içerisine giriyorsun» deyince o zat da cevaben: «Ne

yapalım, bizi de polis çağırıyor ve telefon mütemadiyen işliyor, ne diyelim bu bizde de âdeta bir vazife haline geldi.» demiş.

Arkadaşlar; realite budur, yürüyen hakikat budur. Bâzı memleketlerde bilhassa bize benze-yin memleketlerde kanunların ahlâki vasıfları ve terbiyetkâr ifadeleri de vardır yani bunlar, tem-din vazifesi ile de mükelleftirler. Kanunlar tehdit vecibesini taşıdığı gibi, tenvir ve terbiye mezi-yetlerini de hâmidir. Bizim gibi nihayet demok-rasiye yeni alışan, onun icaplarını yeni yeni öğ-renmeye başlayan milletlerde bu gibi hâdisat ta-limatla idare edilemez. Bunlar, ahkânı âmire ile idare olunur. Ahlâki vasıftan sarfınazar bu-gün bu mevzu üzerindeki manzaralar hepimizin içinde ve gözümüzün önünde yaşamaktadır. Şek-va ettiğimiz mevzuları bu kürsüden haykırmaz-sak vazifesini ifa etmiş insanlar gibi, milletin önüne çıkamayız. Söylediğimiz söz, kalbimizin bir sesi ise bu kürsüde onun tahakkukuna çalış-acağız ve realite bunu ifade ediyorsa cesaretle hâdi-senin üzerine yürüyeceğiz ve vicdan istirahatıyla vazifemizi yapacağız. Bugün (teşyi ve istikbal), marazi, kangren haline gelmiş bir vaziyettedir. Ge-çenlerde dedim ki - Hamdullah Suphi karşımda oturuyordu kendisinden çok feyiz aldığım bir şah-siyettir, benim Türk ocağı şefimdir - «Bir me-mur, ben Başvekili istikbalden geliyorum derse, buna karşı hiçbir âmir, niçin vazifeni bıraktın gittin, buradaki âmme hizmetini niçin ihmal et-tin deyemez.» İşte bizde dünkü ve bugünkü ha-leti ruhiye budur. Bunlara son verelim artık. Ahlakın emrettiği işleri, icabında kanun halinde âbidelestirelim. Binaenaleyh temenni ile, tali-matname yapın demekle bu derde deva bulunamaz. Kanunların medenileştiren hükümlerine de sarılalım. Medeni Kanunumuzu İsviçre'den aldık. Ben, 20 küsur senedir Medeni Kanunun için-de uğrulan ve o kanundan ekmeğe yiyen bir adam olarak söyleyeyim ki, bu günkü zihniyetimize uy-mıyan hükümlerle her gün karşı karşıyayız. Fa-kat kanun diyor ki; (medenî isen bu yolun üze-rinde yürüyeceksin. Çünkü Avrupaî düşünceler böyledir). Kendi ananemize uymıyan bâzı ka-ideleri kabul etmek ve yeni müesseseler kurmak mecburiyetindeyim, bu yolla medeni gayeye ulaş-mak mecburiyetindeyim.

Arkadaşlar; marazı köklemeğe zorundayız. Rica ile temenni ile dâva halledilmez. Bu bir ihtiyaç ise, Dahiliye Encümeni bu teklifin şek-

lini değiştirip yeni bir teklif yapar ve tadil hakkını kullanarak buraya getirirdi. Bu Meclis tahtı emrinde olan Hükümete; (Ben sana rica ediyorum, bunu böyle yap) diyemez. Bilâkis ben kanunu yapacağım, sen tatbik edeceksin, demesi lâzımdır.

Yalnız arkadaşlar, bu vesile ile bir şey arz edeceğim : Bir teklifin encümenine iade edilmesine sebep teşkil eden vaziyet, tekrar encümen tarafından tetkik edildiği zaman bâzan o encümen bunu, eski kararında ısrar etmek suretiyle reddediyor. Meselâ Bütçe Encümeni gibi... Aklım hep bu encümenine gidiyor. (Gülüşmeler). Efendim, bunu anlamaktan izharı aczediyorum. Tekrar bu vesile ile de ifade ediyorum ki; bu Heyet, bir prensibi kabul edip kendisi namına çalışan bir uzvu teşriye «bu esası kabul ettim, bunun etrafında işle, çalış, fakat; ruhunu kaybetmeden, düsturu bozmadan kabul esaslarına muhalif hareket etmeden tekrar bana gel» diyor. Lâkin encümen ikinci tetkik ve mütalâası neticesinde yine ret kararıyla Meclisin huzuruna geliyor. Mütalâa ediyor, Dahiliye Encümeni reddedip çıkıyor. (Eder sesleri). Ne oldu o karar ve emir? Evet ne oldu? Eğer bu emri mutaiyet taşııyorsa Meclisçe karar ittihazına lüzum yoktur. Bu hususta ben ısrarın mâna ve mahiyetini anlıyamıyorum ve bu baptaki aczimi itiraf ediyorum, benimle beraber bu Meclisin içinde bu hususta cahil olan başka arkadaşlar da vardır. Eğer bizi tenvir ederlerse memnun oluruz. Bilhassa Bütçe Komisyonunun bu usulî konu üzerinde açıklamada bulunmasını rica ederim. (Alkışlar).

REİS — Daha söz istiyen arkadaşlar vardır, onlardan evvel mi konuşursunuz, yoksa sonra mı konuşursunuz?

İÇİŞLERİ KOMİSYONU REİSİ RÜKNEDİN NASUHOĞLU (Edirne) — Nasıl isterse-niz.

REİS — Arif Hikmet Pamukoğlu.

ARİF HİKMET PAMUKOĞLU (Giresun) — Muhterem arkadaşlar, bendeniz bu mevzu üzerinde söz almak istemezdim ama bâzi arkadaşlarımız o derece içten gelen kanaatlerini arz ettiler ki; gûya bu mevzu içinde içten veya dıştan bilgisi olan arkadaşlar da onları açıklamazsa ne vama bir töhmet altında kalabilirler! İşte ben bunun için söz aldım. Bilmiyorum; bu-

radaki her hangi bir milletvekili arkadaşım bu meselenin bir kanun mevzuu olmadığını bilmiyor mu? Bal gibi biliyor. Arkadaşlar kanunla bu işin halledilemeyeceğini de elbette % 100 anlamış bulunuyorlar. Ama niçin bunun sathında yürüyorlar da işin içine girmiyorlar?

Bugün bakanlıklara mütaallik teşkilât kanunlarımızda, memurların; bakanların dahi teşyi ve istikballerinde bulunmayacaklarını emreden, zımnî mahiyette de olsa, hükümler mevcuttur. Ama Mocan arkadaşımız fiilî hakikati görmüş ve bir kanun teklifinde bulunmuştur. Bu kanun B. M. Meclisinde müzakere edilmeli midir? Gönül bir Türk vatandaşı olarak, bir mebus olarak değil, buna razı olmuyor. Hele demokrasi rejiminde böyle bir teşebbüse mahal bulunmalı mıdır? Tek kelime ile cevap veriyim, asla! Çünkü ne yapsın zavallı memur? Bu kanun çıksa dahi yine gidecek. Zira eski rejimde, antidemokratik kanunların başında gelen, bilirsiniz çatal kazık bir kanun var; (İller İdaresi Kanunu). Çatal kazık yere batmaz onun çatalını kesmek lâzımdır. Vazifesi yere batmak olduğuna göre; çatalını kesmek icabeder. Ama eski iktidar bunu yapmamış. Yeni iktidar da ona dört elle sarılarak, eski iktidar zamanından kalan bu çatalı bir türlü kesmek istememiş. İşin prensibini halletmek lâzımdır. 1946 yılında bütçe müzakereleri esnasında bu kanunun ne vakit ilga edileceği sorusuna verilen bir cevap vardır: «Efendim, kanunun mahiyetini, noksanlarını, onu üç dört devir tatbik ettikten sonra anlayıp tadil edeceğiz.» Aynı soruya 1952 yılında Bütçe Komisyonunda Demokrat Partinin o zamanki İçişleri Bakanının verdiği cevap kelimesi kelimesine eski iktidar partisi İçişleri Bakanınınkinin aynıdır. O halde evvelce bunu bilmiyorlar mı idi? Memurun mukadderatı bakanın iki dudağının arasından çıkacak iki kelimeye bağlıdır. Muhalefette iken böyle demokrasi olur mu diye bar bar bağırarak Demokrat arkadaşlar vicdanlarından gelen bu sese şimdi iktidarda buldukları halde neden uymuyorlar?

REİS — Mevzu üzerinde konuşunuz.

ARİF HİKMET PAMUKOĞLU (Giresun) — Asıl mevzu üzerindeyim, teklifi kanunî üzerinde konuşuyorum.

Evet, bu itibarla; zavallı memur ne yapsın? Vilâyetlerde ise valinin ağzından çıkan iki ke-

lime, bakanlıklarda ise bakanın ağzından çıkacak iki kelime o memurun mukadderatını tâyin eder. O memur ki, evlâdı ayalı vardır. Götmesin bakalım.

İşte arkadaşlar, asıl mesele buradadır. Böyle bir kanun bu Mecliste, bu rejimde asla ve kat'â müzakere ve münakaşa edilmemelidir. Şu arzettiğim çatal kazık kanun ortadan kalkarsa Türk memuru şeref ve haysiyetine düşkündür. Bakan, Başbakan hattâ Devlet Reisi de istese işini bırakmaz. Kaldı ki bunların üstünde, bakanların mesuliyetlerine ait olmak üzere Anayasanın emrettiği ve maalesef bugüne kadar çıkarılmıyan, mevzu bahis dahi edilmeyen kanun mevcut olsaydı bu kanun teklifine esasen lüzum kalmazdı.

Şevket Mocan arkadaşımı tebrik ederim, bir yaraya parmak basmıştır, ama, böyle bir kanun teklifine lüzum yoktur. Antidemokratik kanunlar, (1952 yılının 2 Şubatında, bizde de mevcut olan bütün örneklerini okuduğ) ortadan kalkar ve onların başında ehemmiyeti itibariyle birinci dereceyi işgal eden, İller İdaresi Kanunu artık maziye maledilirse bu işler kökünden düzelir.

Ne olacak bu kanun çıkarsa? Ne olacak bundan daha eşet bir kanun çıkarsa? Mukadderatı üzerinde müessir olan kimseyi, memur teşyiye gitmeyecek mi? Bal gibi gidecek. İstikbale gitmeyecek mi? Bal gibi gidecek.

Sorarım Hükümete, niçin kürsüye çıkıp da haykırmıyor, memura : «Ben seni burada teşyi ve istikbalde görmeyeceğim emrini vereceğim» demiyor?

REİS — Hikmet Bey, mevzu üzerinde konuşunuz.

ARIF HİKMET PAMUKOĞLU (Devamla) — Buz gibi mevzu üzerindeyim.

(Gelen memura, vazifen nerede kaldı, diye niye sormuyor? Sorsun. Böyle kanunla mesele halledilmez, alâkalı âmir bunu söyledi mi mesele kalmaz. O itibarla bu mevzuun müzakere edilmemesini bilhassa ben de rica ediyorum.

REİS — Sıtkı Atanç, buyurun.

SITKI ATANÇ (Tokad) — Muhterem arkadaşlar, Sayın Şevket Mocan arkadaşımızın yüksek huzurunuzda sunduğu kanun teklifinden dolayı kendisini tebrik ederim.

İçişleri Komisyonu, Şevket Mocan arkadaşımız ile esasta mutabıktır.

REİS — Ortaya gelin efendim, işitilmiyor.

SITKI ATANÇ (Devamla) — Komisyon Sözcüsü, bu mevzuun bir kanunla tanzimi yerine Hükümetçe hazırlanacak bir talimat ile halledilmesini ileri sürdüler.

Bendeniz bir misal söyleyeyim; Bakanlarımızdan birisi - ismini zikretmiyeceğim - Uşak'tan Manisa Valisine telefon ediyor, askerî merasimle şehre gireceğim, diyor. Askerî merasim yapıyor, sabahtan akşama kadar, memurlar, erkânı Hükümet yolda bekliyor, Bakan da geç vakit şehre giriyor.

Şimdi, biz Bakanlardan bu işin kendileri tarafından hallini nasıl isteriz ve bunun bu yoldan nasıl teminini bekliyebiliriz?

Eğer işin prensibini kabul ediyorsak, bu kanaati hâsil etmişsek bir kanun yapmaktan çekinmiyelim, bunu yapmakla iyi bir iş yapmış oluruz.

Binaenaleyh İçişleri Komisyonu raporunun reddi ile Şevket Mocan arkadaşımızın teklifinin müzakere edilmesini arz ve teklif ediyorum, bu hususta yüksek Riyasete bir de önerge takdim ediyorum.

REİS — Buyurun Rükneddin Bey.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU REİSİ RÜKNEDDİN NASUHOĞLU (Edirne) — Muhterem arkadaşlar; yüksek Meclisin temayülü ile İçişleri Komisyonunun noktai nazarı arasında bir fark yoktur. İçişleri Komisyonu da istikbal ve teşyi meselesindeki gayri tabii vaziyetlerin kökünden izalesi mevzuunu candan temenni etmiştir, fakat mevzuu bir kanun mevzuu olarak ele alamamıştır. İstikbal ve teşyi yapılır diye bir kanun yapılamadığı gibi istikbal ve teşyi yapılır diye de bir kanun yapılamaz. Mesele tamamen anlayışlara bağlı bir mevzudur.

İçişleri Komisyonu diyor ki; devlet işlerinin muhtelif tezahürlerine, muhtelif ihtiyaçlarına göre vazife itibariyle bir başka suretle olan birçok şeyler vardır ki, bazıları protokollerle, bazıları başka hükümlerle ele alınmıştır. Bunu bir kanunun maddeleri arasına sıkıştırıp halletmek imkânı olmadığından tatbikatın tezahürlerine ve yüksek Meclisin temayülüne göre Hükümet lâzımgelen tertibatı almalıdır. Refik Şevket İnce ve Hâmid Şevket İnce arkadaşlarımız burada bir temenni kelimesiyle hukuku hükümrani arasında bir fark buldular. Buradaki te-

menni encümenin yüksek Meclise sunmuş olduğu rapordaki temennidir; yoksa asıl mevzu bahis olan, yüksek Meclisin temayülüdür. Yüksek Meclisin temayülünden bahsetmek icap eden vazifelilere karşı yerinde bir ihtardır. Bu bakımdan encümenin ayrı bir kanunla tatbikatı güç olacak bir kanunla gelmekten bu mevzu Hükümetin dikkat ve hassasiyetine tevdi etmek lazımdır. Aynı zamanda Meclisin bu şekilde izhar ettiği temayülâta uyularak encümenin kabul etmediği teklifin Hükümet tarafından radikal bir tarzda ele alınmasını temenni ediyoruz. Karar Yüksek Heyetindir.

HALİL İMRE (Sivas) — Bir sual..

REİS — Buyurun.

HALİL İMRE (Sivas) — İçişleri Komisyonu vakıayı, yani teklif sahibinin iddia halini vârit görüyor da, tedbire mi lüzum görmüyor? Yoksa bizzat vakıayı mı vârit görmüyor?

İÇİŞLERİ K. REİSİ RÜKNEDDİN NASUHOĞLU (Devamla) — Vakıayı vârit görmüyor değiliz; Komisyon, bu meselenin halledilmesini arzu ediyor. Yüksek Meclis bize evvelki maddeyi iade buyururken kanun yap deseydi, ittiba ederdik; «tetkik edin» demiştir. Tetkik ettik. Samimiyetle bu meselenin halledilmesi lüzümüne kaani olduk. Bunu bir kanun mevzuu olmaktan ziyade Hükümetin yapacağı samimî işlerden telâkki ettik.

ŞEFİK BAKAY (Kırklareli) — Ecnebi memleketlerde istikbal ve teşyi işleri ne şekilde oluyor? Bunu İçişleri Komisyonu tetkik etmiş midir?

İÇİŞLERİ KOMİSYONU REİSİ RÜKNEDDİN NASUHOĞLU (Devamla) — Ecnebi memleketlerde istikbal ve teşyi işleri bizim memleketimizdeki gibi değildir, belki hiç yoktur. Ama o memleketlerde istikbal ve teşyi yapılmaz diye kanun da yoktur.

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Ankara) — Muhterem arkadaşımız Rükneddin teklifi yapan arkadaşla hemfikirdir. Yani yürümekte olan fena bir halin önlenmesi lâzımgeldiğinde müşterek kanaattedir. Fakat, «ama diyor, bu teklif bir kanun mevzuu olmaz!» Ben kanun adamı olarak kendilerinden soruyorum; kanun içinde yuğrulmuş, bu yolda hayatını yıpratmış bir adam olarak soruyorum; her hangi bir ihtiyaç, her hangi bir fenalığı önlemek için kanun yapılmazsa aca-

ba başka niçin yapılır? Kanun, ihtiyaçtan doğmaz mı? Kanunun terbiyetkâr, tehditkâr, temdinkâr rolü yok mudur? Eğer bu mevzu, temenni ile hallolunacaksa bugüne kadar devam etmekte olan bu fena hal için Hükümeti sabıka ve lâhika niçin encümenden bir temenni beklemiştir? Acaba bu temenni câyı kabul bulacak mıdır? Temenni etti encümen diye biz de bu temenniye iştirak edersek dâvayı halletmiş olacak mıyız?

İÇİŞLERİ KOMİSYONU REİSİ RÜKNEDDİN NASUHOĞLU (Edirne) — Arkadaşlar, encümenin görüşünü arzettim. Bir kanun mevzuu olmaktan ziyade idari otoritenin yapacağı, yapması lâzımgelen bir mevzudur, dedim.

Hâmid Şevket arkadaşına arz edeyim ki; Devlet işlerinin hepsi mutlaka kanunla olmaz.

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Ankara) — Ya ne ile olur?

İÇİŞLERİ KOMİSYONU REİSİ RÜKNEDDİN NASUHOĞLU (Devamla) — Emirle olur, talimatla olur, tebliğâtle olur. Binaenaleyh Meclisin bu temayülünü idrak eden kuvvei ieraiye bunun hakkında lâzımgelen tedbirleri almaya mecburdur.

REİS — Abbas Çetin.

YEREDOĞ KİŞİOĞLU (Kocaeli) — Daha evvel söz istedim.

ABBAS ÇETİN (Kars) — Arkadaşlar, Büyük Meclisin her hangi bir mevzu hakkında temennide bulunmayacağı vaziyeti bir kaziyedir, bir hakikattir. Bunun üzerinde benim kanaatimce münakaşa dahi caiz değildir. Meclisin temennisi kanundur, (evet) dediği her şey vacibü'littihadır, kanundur. Bu mevzuda temenni, talimat, bu olsun, şu olsun gibi şeyler Meclisten çıkacak hususlardan değildir, bunda tereddüt caiz değildir, münakaşa dahi edilemez. Yalnız meselenin bu tarafını böylece ekarte ettikten sonra, ortada bulunan realite, vakıalar nasıl derpiş ediliyor, bunlar hakkında bir kanun çıkmış mıdır? Hâdisе bizatihi bir kanun mevzuu mudur? Kanun şümülüne girer mi? Kanun bu işi önler mi önlemez mi? Meselenin üzerinde hassasiyetle durulmalıdır.

Bu noktada fikrim şudur:

Ortada Devlet büyükleri, millet büyükleri meurlar tarafından şöyle, böyle karşılanır diye emredici bir hüküm yoktur. Binaenaleyh yapılacak kanun, mevcut olan böyle bir hükmü

bertaraf edici değildir; icbar edici bir hüküm esasen mevcut değildir. Şu halde yapılacak kanunun mevcut olmıyan bir karşılama sistemini ihlas mı edecektir? Buna da temayül müsait değildir. Mutlaka bir karşılama, bir ubudiyet yoktur. O halde yapılacak kanun ne olacaktır? Kanaatimce, bir büyüğün gelişinde, gidişinde memurun kitle halinde âmme hizmetini bırakarak karşılması doğru bir iş değildir ama bunu kanunla da menetmek doğru bir şey olamaz. Bu bir zihniyet meselesidir. Memur ve memuru idare eden Hükümet bu zihniyeti göstermediği takdirde böyle bir kanuna lüzum kalmaz. Kanaatimce buna da lüzum yoktur.

REİS — Yeredoğ Kişioğlu.

YEREDOĞ KIŞIOĞLU (Kocaeli) — Böyle bir mevzuu bir siyasi taktik vesilesi addederek tamamiyle Demokrat Parti mensuplarından bahisle bu mevzuu ele alan Arif Hikmet Pamukoğlu'nun bu taktiğine karşı ancak teessür duyabiliriz. Başka türlü diyeceğim yoktur.

Bu mevzua gelince; Devletleşmiş, taazzuv etmiş bir cemiyet olarıktan etrafımızda yaşayan kaideler atmosferine bir göz atarsak bunun içinde şu kaidelerin mevcut olduğunu görürüz:

Evvelâ hukuk kaideleri, onu takiben ahlâk kaideleri, muâşeret kaideleri, din kaideleri ve hukukun bir parçası mahiyetinde görülen örfü âdet kaideleri.

Şimdi ele aldığımız mevzu da yaşayan kaideler, bu kaideler sisteminden hangisine dâhildir? Eğer bir ahlâki sisteme ahlâk kaideleri içine dahilse, muâşeret kaidelerine dahilse; biliyorsunuz ahlâk ve muâşeret kaidelerinin kanunu ve müeyyidesi yoktur. Bunların kaideleri yazılı değil ve müeyyideleri de insanların biri birine karşı olan duyguları ve icabında ahlâka mugayir olan hareketlere karşı gösterdikleri nefret olarak kalır. Muâşeret de bu şekildedir. Halbuki şimdiye kadar gerek komisyonun, gerekse bâzı arkadaşlarımızın izahlarından anlıyoruz ki, bu mevzuda birtakım kaideler yaşamaktadır. Bu kaideler hukuk kısmına girmiş olanlar; evvelâ İçişler Kanununda yer almış bulunuyor.

Saniyen yine bâzı, protokol denilen kaideler ortada bulunmaktadır. Diğer taraftan da talimatlarla, talimatnamelerle, verilmiş tamimlerle konulmuş olan icaplar yine kaideler olarak ortada durmaktadır. Bu kaidelerin hiçbirisi, bizim bildiğimize göre ne adabı muâşeret kaideleri ve

ne de sırf ahlâk kaideleri kısmında sayılmazlar. İşte bunlar da, tamamiyle örf ve âdet sahasından daha ileri geçmiş, hukuk sahasına yaklaşmış, kanun değilse de, kanuna yaklaşmış kaidelerdir ki, muhafaza olunmaktadır. Şu halde ortada bir hukuk kaidesi yoktur demek de doğru değildir. Mesele tamamiyle hukuk kaidesi içerisine girmiş ve yaklaşmış, kanun değilse bile kanun şeklinde tatbik mevkiinde olan, kaidelerle yaşatılmakta olduğuna göre, meseleyi tanzim etmek ve bu karışık, parça parça olan hukuk kaidelerini, örfü âdet halinde ise örfü âdeti tamamiyle kanun haline sokmak zamanı gelmiştir. Esasen Büyük Meclisin verdiği direktif bu mahiyettedir. Yalnız bunu, hâlâ teşyi ve istikbal etmek gibi bir kaidenin mevcut olacağı şeklinde tasavvuru belki hakikaten müşküldür. Yüksek Meclisin istediği kaideler bu şekilde değildir; ancak bir bakan, bir umum müdür bir yere gittiği zaman onu mahallinde görebilecek vazifelilerin kim olduğunu tâyin meselesidir.

Herkesin bu meselede vazifeli gibi hareket etmesi bir düzensizlik içinde işin cereyan etmesine sebep olacağından bundan kurtaracak kaideleri tesis etmemiz iktiza eder. Vazifelileri tâyin etmekle vazifersiz olanlar da taayyün edeceğinden, iş keşmekeşten kurtarılmış olacaktır.

Komisyon tetkikatının noksan olduğunu da arz etmek isterim: Bizden çok evvel demokrasi hayatına girmiş memleketlerde buna dâir olan kaidelerin hangi hudutlar içinde muhafaza edildiğini tetkik edip bildirmemişlerdir. Yüksek Meclis'inizin bu kadar ehemmiyet verdiği bir meselede demokrasiyi kabul etmiş, ileri saydığımız memleketlerde, bu işlere dâir olan kaideleri, örf ve âdet sahasında, ahlâk sahasında ileri saydığımız hususları, tetkik edip bu cihetleri ortaya koyması lâzımgeldi. Bu itibarla Hâmid Şevket Bey arkadaşımızın teklif ettiği veçhile, komisyonun bu işi bir kere daha incelemesi lâzımdır. Hukuk sahasına girmiş olan ve hukuk sahasında teemmülü komisyonea kabul edilmiş ve ana hatları tesbit edilmiş bulunan bu meselenin bu şekilde çıkması hiçbir suretle doğru olmayacaktır. Komisyon bunun hukuk kaidesi olması, üzerinde esaslı bâzı prensipler ortaya koymuş bulunmaktadır. Biz hiçbir şey yapamıyorsak da unumi prensipler dairesinde ve birtakım maddeler içinde meseleyi tanzim ettikten sonra geri kalan, tanzim edilemeyeceği söylenen kısımları

için Hükümete salâhiyet vermek ve Hükümeti bu şekilde vezifeli kılmak cihetini pekâlâ teemmül eder, Hükümete vereceğimiz salâhiyetler işini de yeniden tanzim etmiş oluruz.

Binaenaleyh, bugün böyle yarın şöyle değil, müstakar bir kanun ortaya koymuş oluruz.

Ricam; bu meselede, gerek Mecliste tezahür eden düşünceye intibak olunması ve nereye gidilmek istenildiğini tâyin bakımından, gerek bu yolda hukuk sahasına girmeyi teemmül bakımından ve gerekse diğer memleketlerdeki tatbikat bakımından, inceleme noksan yapılmış olduğundan işin bir daha komisyona iadesidir.

REİS — Arif Hikmet Pamukoğlu.

ARİF HİKMET PAMUKOĞLU (Giresun) —

Muhterem arkadaşlar; huzurunuzda ismin anıldığı için buraya çıkmadım. Çünkü öne sürdüğüm noktai nazar, hakikaten Demokrat Partili arkadaşlarımızın izhar ettiği kanaate iştirâk ederek, böyle bir kanuna lüzum olmadığı merkezinde idi. Benden sonra konuşan demokrat arkadaşım da beni takviye etti. Bir arkadaşımız - ismini bilmiyorum, affetsinler - bu nokta üzerinde şahsi bir ölçü ile bir görüş öne sürdüler. Ben bunun üzerinde, benden evvel konuşan Demokrat Partili arkadaşımız işaret ettikleri için, durmak lüzumunu dahi hissetmiyorum. Yalnız bir noktayı belirteceğim, arkadaşlarımızdan biri «ben harice gitmedim, harice gidenler tabîî görmüşlerdir» filân diye bir beyanda bulundu.

Evet, demin söylemeyi unuttum, bendeniz İsviçre'de gördüğüm bir misali anlatayım: O vakit İsviçre'ye yeni gitmiştim, bulutlu bir günde çarşıya çıkmıştık, yağmur yağmaya başlayınca bir mağazanın önünde durmuştuk. Yanımızda birisi duruyordu - İsviçreli bir biraz yağmur çiselese muhakkak siper olacak bir yer ararlar - şimdi bir yerde sefir olan bir arkadaşım bana sordu, yanınızda duran zatı biliyor musunuz dedi; bu zat İsviçre Devletinin Başkanı Mösyö Mot'tur! Bakınız, demokratik bir memlekette bundan 15, 16 sene evveline ait ne güzel bir misal. Niçin 1953 te bizde öyle değil? Neden acaba? Ben bunun sebepleri üzerine parmak koyarak işi esasından aldım. Bu arkadaş neye güveniyor? Hattâ katî hal şeklini de arzettim, sizin fikrinizdeyim. Niçin parti marti fırka mırka meseleleri yapıyor. O kendinin bileceği bir şey! Üzerinde durmak lüzumunu dahi hissetmiyorum.

İkinci misal; bugün canlı bir misal olmak

üzere arz ediyorum: Devlet Başkanı Ankara'ya teşrif ediyorlarmış. Meclisteyim, bir arkadaş geldi, «Birkaç yer tutacağız, bir yere gitmek için» dedi. «Telefon ettim, vermiyorlar» dedi. Niçin diye sordum. Sebep? Sebep? bilmem! Hava İşleri Umum Müdürünü arayın dedim. Yerinde yok dediler. Nasıl olur saat üçe geliyor, niçin? Olabilir, hastadır, vazifelidir dedim. Muavini aradım, yok dediler. Hayret ettim. Katalogu karıştırdım kimi arayayım acaba dedim, sonra açtım bir yeri telefonla sordum, bilet satış şefinin amiri kimdir? dedim. Tahsilât şefidir, dediler. Nerede bu zat? yoktur. Umum müdür, umum müdür muavini ve tahsilât şefi hava meydanını şereflendirmişler. İşte misali. Her iki şıkkı da bir taraf, elimizi vicdanımıza koyarak, teşrih edelim! sathi birtakım çareler aramaktansa, işi kökünden halletmek tarzını hedef tutan mâruzatımda neden parti partı farkı gözetiliyor? Yoksa dervişin fikri zikrine mi uymuyor?

REİS — Hidayet Aydın.

HİDAYET AYDINER (Konya) — Muhterem arkadaşlar; İşleri Komisyonu Reisi ve Sözcüsü arkadaşlarımız bu mevzuda kanun yapmanın doğru olmadığını beyan buyuruyorlar. Berveçhi peşin de esasa iştirak ettiklerini söylüyorlar. İş basite irca etmek lâzımdır. İnsanların maddeten yapmaya muktedir oldukları fiiller ya zararsızdır, mübahdır, kanun onu menetmez; yahut da zararlıdır, onu meneder.

Binaenaleyh, mademki İşleri Encümeni ve birçok arkadaşlar memurun ifayı vazife ettiği mesai saatinde mîlletin işini bırakıp dalkavukluk için mafevkını teşyi veya istikbale gitmesi zararlıdır diyorlar, o halde zararlı fiilin men'i vâzın kanununun vazifesidir. (Bravo sesleri).

Onu yapmaktan niçin izharı aczediyoruz, anlamıyorum.

Arkadaşlar; eğer teşyi ve istikbal, askerlerin Dahilî Hizmet Kanun veya Talimatnamesinin gerektirdiği gibi, bâzı icap ve zaruretler cümlesine giriyorsa (Bunlar hariç, memurun mesai saati dâhilinde mafevkını istikbal ve teşyii yaksaktır) deriz. Heyeti Vekile de memurun istikbal veya teşyiinde zaruret görülen halleri kendisi bir talimatname ile tâyin eder. Bunun haricindekiler bu memnuiyet dâhiline girer. Bundan niçin tehaşi ediyoruz? Mantıkan bir fiil ya faydalıdır, yahut zararlıdır. Faydalı ise mübahdır, mübah addedeceğiz; zararlı ise mene-

deceğiz. Vâzı kanunun vazîfesi zararlı fiilleri menetmektedir. (Bravo sesleri).

REİS — Kifayeti müzakere tavrı var, bir arkadaş da söz istemiştir, ona söz verdikten sonra kifayeti müzakere tavrını reye arzedeceğim.

Yeredoğ Kişioğlu.

YEREDOĞ KIŞIOĞLU (Kocaeli) — Muhterem arkadaşlar, heyet halinde gelenlere, gerek Demokrat Partili olarak, gerek Millet Partili ve Halk Partili olarak veya diğer partilerden katılmak suretiyle heyetler gelmiş, bunlar gerek bakanlıklardan, gerek dairelerden işler istemiş bulunuyorsa, bu hal mahallinde vilâyet makamları nezdinde de vukubuluyorsa ve Arif Nihat Asya arkadaşımızın anlattığı üzere teşyi ve istikbal yine muhtelif partilerden ve hattâ muhalefet partilerinin kendi liderlerine karşı oluyorsa bu vatandaşların hareketlerini Demokrat Parti üzerine yükliyerek, (Demokrat Partililer memlekette fena hareket ediyor, ahlâki kaidelere riayet etmiyor) şeklinde Arif Hikmet Pamukoğlu arkadaşımızın ileri sürdüğü fikirleri kabule imkân olmadığı aşikârdır. Benim ismimi 3,5 seneden beri burada bellemek imkânını bulamayan bu arkadaş şunu demek isterim ki; Avrupa'ya gitmiş, fakat şurada bu kürsüde söylediği sözlerle ispat etmiştir ki; Avrupa'dan da hiçbir şey öğrenmeden geri dönmüştür. (Alkışlar).

REİS — Müzakerenin kifayeti hakkındaki tavrı okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

Mesele aydınlandı, konuşma yeterliğinin reye vaz'mı arz ve teklif ederim.

Afyon

Ahmet Veziroğlu

REİS — Müzakerenin kifayetini kabul buyuranlar... Etmeyenler... Müzakerenin kifayeti kabul edilmiştir.

Tavrı var, okutacağım :

Reisliğe

Dahiliye Encümeni mazbatasının reddi ile Şevket Mocan'ın teklifi kanunisinin müzakeresine karar verilmesini teklif ediyorum.

Ankara

Hâmid Şevket İnce

Yüksek Reisliğe

Subay ve memurların protokolün tesbit ettiği hallerden gayri karşılama ve uğurlamalar hakkındaki kanun teklifinin müzakereye esas tutularak İçişleri Komisyonu mazbatasının reddini arz ve teklif ederim.

Tokad Mebusu

Sıtkı Ataç

Yüksek Başkanlığa

Bahis mevzuu teşyi ve istikballerin katı ve zararlı bir teamül haline geldiği kanaati Meclisçe izhar edilmiş olduğu cihetle bu temayülün ışığı altında kanunun İçişleri Komisyonunca tekrar görüşülmesi lâzımdır. Bu itibarla teklifin mezkûr encüme iadesini arz ve teklif ederiz.

Çanakkale

Nihat İyriboz

Ağrı

Kasım Küfrevi

Başkanlığa

Arzettiğim sebeplere binaen temennilerin kaldırılması suretiyle mazbatanın reye konmasını teklif ederim.

Manisa Mebusu

Refik Şevket İnce

REİS — Tavrırlardan ikisi Hâmid Şevket İnce ve Sıtkı Ataç'ın tavrırlıdır. Bu tavrırlar raporun reddi hakkındadır. Evvelâ bu tavrırları...

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Ankara) — Raporun reddi ile kanun teklifinin müzakeresi hakkındadır.

REİS — Evet. Evvelâ bu tavrırları oyunuzaya arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. (Alkışlar)

Diğer tavrırları oya koymuyorum.

Şevket Mocan'ın kanun teklifinin tümü üzerinde söz istiyen var mı? Maddelere geçilmesini oyunuzaya arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

Subay ve memurların protokolün tesbit ettiği hallerden gayri karşılama ve uğurlamalarda bulunamayacaklarına dair Kanun

MADDE 1. — Devlet ve özel idare bütçelerinden aylık ve ücret alan asker, sivil bilcümle memurlar protokolün tesbit ettiği resmî haller-

den gayrı her hangi şekil ve yerde karşılama ve uğurlamalarda bulunamazlar.

MAHMUT GOLOĞLU (Trabzon) — Muhterem arkadaşlar; bundan evvelki müzakerelerimiz kanunun teferruatı ve esas metin üzerinde olmayıp yalnız prensipler üzerinde olmuştur. Hattâ görüşme, bu kanunu müzakereye koyalım mı? Koymıyalım mı? Mevzuu üzerinde oldu. Komisyon da meseleyi bu noktadan mütalâa etmiş ve kanunun esas metni üzerinde durmamıştır. Eğer komisyon bunun esası üzerinde bir tetkik yapmamışsa şimdi yapacağımız konuşmalarda yanlış bir madde kabul etmek durumunda kalabiliriz. Bir de verilmiş olan bir taktir var. Bu, işin bir defa komisyonda metin üzerinde durularak, ret yoluna gitmeksizin, gidemeksizin komisyonun, metin üzerindeki mütalâalarını bildirmesi hakkındadır. Ben, bunun faydalı olacağı kanaatindeyim. Binaenaleyh o taktir reye konulmak suretiyle bu işin Dahiliye Encümenine verilmesini ve ondan sonra burada görüşülmesini arz ve teklif ederim.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ PERTEV ARAT (İzmir) — Komisyonumuz bu mevzudaki görüşünü üçüncü sayfanın başında arz etmiştir. Aynen şöyle diyoruz : «Bununla beraber bu hususta bir kanun yapmayı ve bu kanunun tatbikını mümkün görmemekteyiz.» İçişleri Komisyonunun görüşü ve mütalâası budur. Karar Heyeti Aliyenizindir.

REİS — Hâmid Şevket İnce.

MÂMİD ŞEVKET İNCE (Ankara) — Arkadaşlar; İçişleri Komisyonu teklifi kanuniyi okumuş, esbabı mucibesine iştirak etmiş. Ancak bu bir kanun mevzuu olamaz diye o teklifi reddetmiş ve fakat Heyeti Celileniz ise, (bu bir kanun mevzuu olur, şayanı müzakere) diye maddelerin müzakeresine geçmiştir.

Bu teklifi İçişleri Komisyonuna havale edelim ki birinci madde hakkında kanaatini izhar etsin. Çünkü, İçişleri Komisyonu maddelere temas etmemiştir, maddeleri müzakere edip tahlil veya talil etmemiştir. Bu itibarlardır ki bu işin mütehasıs encümen tarafından incelenmesi lâzımdır. Encümen maddeyi isterse aynen kabul eder, etmezse tadil yapar, tezyil yapar, ne yaparsa yapar. Bu itibarla bu kanunun Dahiliye Encümenince, evvelce tetkika mâruz bırakılması, bunun yeniden oraya havale edilmemesini icabettirmez.

AHMET KEMAL VARINCA (Gümüşane) — Efendim, ben zannediyorum ki biz bu teklifin heyeti umumiyesini kabul ederek birinci maddenin müzakeresine geçtik. Şimdi birinci maddeyi müzakere edeceğiz. Evvelâ maddede müzakere edelim, icabederse komisyona havale edelim. Daha müzakere etmeden ne diye havale edeceğiz? Belki komisyonsuz kabul ederiz. Zaten komisyon ben bu vazifeyi yapmam diyor. Komisyon, ben bu maddeyi kabul etmiyorum, dedikten sonra zorla güzellik olmaz. Biz kendi kendimize yapalım. Esasen bu gibi kanunları biz komisyonlara havale etmiyelim, burada halledelim. Burada görüşelim müzakere edelim. Bu maddenin komisyonda müzakeresi icabederse ondan sonra komisyona havale edelim. Daha görüşmeden, anlaşmadan komisyona gitsin demek doğru değildir; nitekim Pertev Arat arkadaşımız, biz bu kanun teklifini reddettik, müzakere edemeyiz diyor. Ne demek?... Komisyonlar heyeti umumiyenin bir uzvudur. heyeti umumiye karar verdikten sonra, prensiplerini kararlaştırdıktan sonra komisyonlar o direktifler dâhilinde bir karara varacak ve kanunu getireceklerdir. Eğer komisyon heyeti umumiyenin kararını kabul etmezse toptan müstafi addedilirler, yeni bir komisyon kurulur ona, verilir. (Bravo sesleri).

CEZMİ TÜRK (Seyhan) — Usul hakkında söz istiyorum.

REİS — Buyurun...

CEZMİ TÜRK (Seyhan) — Efendim, usul hakkında arzetmek isterim.

Bendeniz aslen bu kanuna taraftar değilim. Fakat Yüksek Heyetiniz kabul etmiştir. Komisyonun bu maddelerini tedvin etmesi iktiza eder. Komisyon şimdi bunu bir hissiyat meselesi yaparak Sayın Başbakanın sinirli, sinirli başını sallıyarak ben bu kanunu almam der gibi tezahüratta bulunması dolayısıyla kürsüye çıkmış bulunuyorum. Kendilerinden rica ederim, eski bir Devlet adamıdır, keyfiyet prosedüre aykırıdır, Meclis usulü dışına çıkmış oluruz, onun için komisyondan rica ederim, salâhiyetleridir, esası kabul edilince kendileri teşahup etsinler, verin bize, desinler ve bir metin yazıp getirsinler, metni Yüksek Heyetiniz şayet beyenmezse tadil eder. Komisyonun buradaki beyanları ve ona karşı serdedilen fi-

kirler tutanaklara geçmiş bulunmaktadır, komisyonun noktai nazarı belli olmuştur, Meclis buna rağmen ısrar etmektedir. Tümünü kabul etmiştir, onun için komisyonun tesahup etmesi daha doğru olur. Aksi halde, Meclis kendi göbeğini kendisi kessin diye bir hale de bırakılmış olur. Bu da teşriî hayatımıza, demokrasi ananelerine uygun olmaz, hatalı bir yol olur. Komisyondan bunun için rica ederim, lütfen bu teklife tesahup etsinler efendim.

RÜKNEDDİN NASUHIOĞLU (Edirne) — Söz istiyorum.

REİS — Komisyon namına mı?

İÇİŞLERİ KOMİSYONU REİSİ RÜKNEDDİN NASUHIOĞLU (Edirne) — Evet.

REİS — Buyurun.

RÜKNEDDİN NASUHIOĞLU (Edirne) — Arkadaşlar, komisyon başkanı sınırlendi diye bir şey yok. Komisyon görüşünü burada arzetti ve Yüksek Meclisiniz teklifin esasını kabul ederek maddelere geçilmesine karar verdi. Eğer müzakere esnasında maddenin encümine gitmesi icabederse emir buyurursunuz, geri alır, tekrar tetkik ederiz. Yoksa şimdiden geri almak için bir sebep yoktur.

Haddi zatında Cezmi Türk arkadaşımız da kanuna taraftar olmadığını beyan etti. Komisyon da mevzuu kabul etmekle beraber, yalnız şekil bakımından kanuna lüzum görmemiştir. Ama Yüksek Meclisiniz her şeye kadirdir. Temenni değil, emreder. Komisyona iadesi kabul edilirse tabii komisyon geri alır. Fakat komisyonun almasına şimdilik bir sebep yoktur.

REİS — Celâl Yardımcı.

CELÂL YARDIMCI (Ağrı) — Muhterem arkadaşlar, bir mebus arkadaşımız olarak usul bakımından mâruzatta bulunmak için kürsüye gelmiş bulunuyorum.

Az çok tüzükle meşgul olmuş bir arkadaşınız olarak şunları huzurunuzda belirtmek isterim.

Müşahede buyurmuşunuzdur ki, bu madde gündemde bir defa görüşülecek işler arasında gelmiştir. Bunun sebebi, reddedilmiş bir teklif olduğu içindir.

Şimdi Heyeti Celileniz reddedilen ve bu teklife mütaallik olan İçişleri Komisyonu raporunu ret ile kanunun maddelerine geçilmesi sure-

tiyle tümünü kabul etmiş olduğuna göre bugün derdesti tetkik bulunan bir kanun teklifi vardır. Bir kanun teklifi ister mebus arkadaştan gelsin, ister Hükümetten gelsin, komisyonlardan geçmedikçe kanuni şekli tamamlanmış olmaz. Çünkü, kabul buyurursunuz ki, her şeyden evvel, gelen kanun tasarısı ve teklifleri evvelâ Teşkilâtı Esasiye Kanununa uygun mudur, değil midir noktasından tetkik edilir, kanun tekniği noktasından, diğer kanunlara tedahülü noktasından tetkik edilir. Bu esbap ve şerait yüzünden komisyonlardan bu kanun teklifinin geçmesi zarureti vardır. Bu, İçtüzük ve Teşkilâtı Esasiyenin ana hükümlerindedir. Şu itibarla bugün Heyeti Celileniz İçişleri Komisyonunun, redde mütaallik olan raporunun reddi ile, yeni bir kanun mevzuu olması hususunda bir karar ittihaz ettiğimize göre, derdesti tetkik bulunan teklif metninin behemehal komisyona gönderilmesi zaruridir.

REİS — Necdet Yılmaz.

NECDET YILMAZ (Bursa) — Efendim, bu meselenin bir komisyonda hakikaten tetkik edilmesi, daha salim ve muntazam bir kanun halinde çıkması için, zaruridir. İçişleri Komisyonu bu mevzuda noktai nazarını belirtti, iki defa ısrarla bu kanun teklifini reddetti. Mevzu çok geniştir. Millî Savunma, Hariciye, İçişleri ve Adaleti ilgilendiren bir mevzu olması itibariyle bendeniz, daha salim bir neticeye varmak ve daha çabuk bir netice almak için, dört ihtisas komisyonundan teşkil edilecek geçici bir komisyonda meselenin tetkik suretiyle bir an evvel hallini rica ediyorum. Bu hususta bir de takrir sunuyorum.

REİS — Ahmet Kemal Varınca.

AHMET KEMAL VARINCA (Gümüşane) — Şimdi efendim, bendeniz pek bilmem ama, Yardımcı arkadaşım, iyi bilirler, bu kanun evvelce teklif edildi ve komisyona gitti, binaenaleyh merasimi kanuniye ifa edildi. Onu artık yeni bir kanun teklifi telâkki edemeyiz. Evvelâ bu noktayı tasrih buyursunlar. Nizamnamenin sarahatinden bahsettiler.

Binaenaleyh bu kanun teklifi yeni bir teklif değildir, merasimi kanuniyesi ifa edilmiştir. (Kâfi sesleri)

REİS — Buna ait takrirler vardır, okuyacağız.

Yüksek Başkanlığa

Bu maddenin İçişleri, Adalet, Hariciye, Millî Müdafaa, komisyonlarından ayrılacak bir Geçici Komisyonunda müzakeresini arz ve teklif ederim.

Bursa
Necdet Yılmaz

Y. Başkanlığa

Mevzu bahis kanunun bir müeyyide ile teyit edilmesi icabedeceğinden, bir kere de Adalet Encümenine havale edilmesini arz ve rica ederim.

Maras
Mazhar Özsoy

Riyasete

Kanun teklifinin İçişleri Encümenine havale-sini rica ederim.

Saygılar:

Trabzon Mebusu
M. Goloğlu

Y. Başkanlığa

Maddeler ve metin üzerinde komisyon müzakereleri yapılmadığı anlaşılmıştır. Bu itibarla metin üzerinde müzakereleri yapılmak üzere İçişleri Komisyonuna havalesini arz ve teklif ederim.

Kayseri
İ. Kirazoğlu

İBRAHİM KIRAZOĞLU (Kayseri) — Necdet Beyin Geçici Komisyon kurulması hakkındaki teklifine iştirak ediyorum.

Riyasete

Subay ve memurların protokolü hakkındaki kanun teklifi maddelerinin tesbiti için İçişleri Komisyonuna havalesini teklif ederim.

Erzurum
Enver Karan

(Geçici Komisyon sesleri)

HAMİD ŞEVKET İNCE (Ankara) — En aykırı teklif karma komisyon teklifidir.

REİS — En aykırı teklif bir geçici komisyon havalesidir. Necdet Yılmaz'ın teklifi. Evvelâ bunu reyinize arzedeceğim.

REFET AKSOY (Ordu) — Kanun teklifi mi gidecek?

REİS — Birinci madde ve birinci madde ile beraber bütün teklif.

Takriri tekrar okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Bu kanun teklifinin İçişleri, Adalet, Hariciye, Millî Müdafaa komisyonlarından ayrılacak bir geçici komisyonunda müzakeresini arz ve teklif ederim.

Bursa
Necdet Yılmaz

AHMET KEMAL VARINCA (Gümüşane) — Kanun teklifinin müzakeresi başlamıştır.

REİS — Oylama sırasında konuşulmaz. Aksi rey verirsiniz.

Takriri kabul edenler.. Etmeyenler.. Takrir kabul edilmiş ve teklif geçici bir komisyona havale edilecektir.

Yalnız geçici komisyon, bahsedilen komisyonlardan kaçır arkadaş alınarak teşekkül edecektir? (Üçer sesleri)

Üçer üye teklif ediliyor. Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici bir komisyona kanun teklifi gönderilmiştir.

7. — *Trabzon mebusları Faik Ahmed Barutçu ve Hamdi Orhon'un, Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 8 nci maddesinin (D) bendinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/425) [1]*

(Rapor okundu.)

FAİK AHMED BARUTÇU (Trabzon) — Söz istiyorum.

REİS — Buyurun.

HÜSEYİN ORTAKCIOĞLU (Çorum) — İçişleri Bakanı yoktur, konuşamayız.

REİS — Efendim, İçişleri Bakanı yoktur. Gelecek Birleşime bırakıyoruz.

8. — *Maras Mebusu Ahmet Bozdağ'ın tezriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Anayasa ve Adalet komisyonlarından kurulan Karma Komisyon raporu (3/160) [2]*

(Karma Komisyon raporu okundu.)

RİFAT ALABAY (Konya) — Muhalefet şerhi de okunsun.

[1] 157 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

[2] 158 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

(Muhalefet şerhi de okundu).

REİS — Rapor hakkında söz isteyen var mı efendim? Sırrı Atalay buyurun.

SIRRI ATALAY (Kars) — Aziz arkadaşlarım, Muhtelif Komisyonun raporu okundu. Hakikaten teşrii masuniyetin kaldırılmasına ihtiyaç olmadığı orada göze çarpmakta idi. Fakat 16 maddelik muhalefet şerhi okunduğu zaman insanın viedanı emrediyor ki, bu arkadaş suçlu mudur, değil midir, bu komisyonun kararı ile değil, mahkemenin kararıyla tesbit edilsin. Bu çatı altına o şekilde gelmelidir.

Deniliyor ki, şerikleri beraet etmiş. Şerikler ihzari tahkikatla, ehli vukuf raporiyle bilir kişinin hazırladığı raporla beraet etmiştir. Binaenaleyh şeriklerin beraet etmesi, kendisi için bir beraet değildir. Bu sebeple aynı suçtan dolayı bu arkadaş için bir beraet bahis mevzuu değildir. Bir de suçun Af Kanununa tâbi olduğu iddiası vardır. 171 liradan bahsedilerek, zimmet miktarı 171 lira olduğu için beş yüz liradan aşağı zimmet suçları affa tâbi tutulmuştur. 16 maddeyi bulan muhalefet şerhinde görüyoruz ki, 5 000, 500, 300 ve daha birtakım rakamlar geçmektedir. Binaenaleyh zimmete geçirildiği iddia edilen rakam 500 liranın üstündedir. Gerek Af Kanunu ve gerekse mevzuubahis beraet kararı kendisine isnat edilen suçtan müessir değildir. Bu itibarla Anayasanın 17 nci ve İçtüzük'ün 180 nci maddeleri mucibince arkadaşımızın masuniyeti teşriyesinin kaldırılması lâzımdır. Arkadaşımız suçsuz olduğunu mahkeme huzuruna giderek ispat etmesi ve bu çatı altına tertemiz ve lekesiz olarak gelmesi icabeder. Bu suretle kanunların hâkimiyetini bir daha burada görmüş olalım. (Doğru, doğru sesleri).

CEMAL REŞİT EYÜBOĞLU (Trabzon) — Bir sual soracalm.

REİS — Pekâlâ. Şimdi söz isteyen var evvelâ ona söz vereceğim.

Burhanettin Onat.

BURHANETTİN ONAT (Antalya) — Muhterem arkadaşlar; teşrii masuniyet, memleketimizin ve milletimizin bünyesine göre çok zaruri ve yerinde kullanıldığı zaman çok faydalı bir müessesedir. Fakat burada öyle meseleler mevzuubahistir ki, yalnız bu muhterem arkadaşın şahsiyetini değil, bu heyeti teşriiyeyi teşkil eden camianın şahsiyeti mâneviyesini gölgelemekte-

dir. Ben bu milletvekili arkadaşımın böyle bir suç işlediğine asla kaani değilim. Fakat bu arkadaşın, bir devrenin hitamına kadar bu şaibeyi üzerinde taşıyarak değil, mahkeme huzuruna çıkarak yüzünün akiyle bu şaibeden kendisini ve netice itibariyle heyeti teşriiyeyi kurtarmasının çok muvafık ve yerinde bir hareket olacağını zannediyorum. Binaenaleyh ben reyimi masuniyeti teşriyesinin kaldırılması yolunda vereceğim.

Karar Yüksek Heyetindir.

CEMAL EYÜBOĞLU (Trabzon) — Komisyon Sözcüsünden bir sual soracağım. Muhalefet şerhini imzalayan arkadaşlarla ekseriyette bulunan arkadaşlar arasında bellibaşlı en mühim nokta, şeriki cürümlerin beraet etmesi veya tahkikatın neticelenip neticelenmediği keyfiyettir. Bunu izah ederseniz reylerimizi ona göre istimal ederiz.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ VACİD ASENA (Bahkesir) — Efendim, Ahmet Bozdağ Pazarcık Belediye Riyaseti vazifesini görmekte iken muameleyhin Belediye Muhasibi Arif Gerek, Kâtip ve Veznedar Vakkas Ağan, tüccardan Ahmet Aksu ve Hanefi Yaprak ile bilistarak bazı maddeler üzerinde zimmet ve ihtilâsta buldukları iddia edilmiştir. Bu iddia ve ihbar üzerine Pazarcık'ta vazife görmekte bulunan sulh mahkemesi işe vaziyed etmek suretiyle tahkikat yapmış ve bu cümleden olarak tanzim edilen bir ehlihibre raporuna müsteniden haklarında hukuku âmme dâvası açılması için C. M. Us. Kanunu gereğince sair merasim ifa ve ikmal edildikten sonra hâdisse, vazifeli bulunan Maraş Ağır Ceza Mahkemesinin tetkikına arzedilmiştir. Fakat bu muamelenin cereyan ettiği sırada Ahmet Bozdağ arkadaşımızın mebus seçilmesi ve binnetice teşrii masuniyeti dolayısıyla yalnız diğer maznunlar hakkında adli takibata devam olunmuş ve Ahmet Bozdağ'ın vaziyeti usulen Büyük Millet Meclisine aksettirilmiştir.

Ağır ceza mahkemesinde duruşmaya başladığı sırada maznun bulunanların cümlesi sulh mahkemesi tarafından tanzim edilmiş olan ehlihibre raporunun müstenidattan âri bulunduğu ve belediye kuyudatının hakkıyla tetkik edilmediği, vesaikin gözden geçirilmediği müdafaa sadedinde mahkemeye bildiriliyor. Bu müdafaa mahkeme muhik gördüğünden yeni bir ehlihibre tetkikatı için bir ara kararı veriyor. Bu ara kararın muktezasına göre ehli-

hibre heyeti teşkil ediliyor. Şu ciheti de tebarüz ettirmek lâzımgelir, ki tetkikat, seçilen üç kişilik heyete doğrudan doğruya tevdi edilmemiş mevzuu daha kuvvetli bir murakabe altında bulundurmak gibi esaslı bir tedbirde derpiş edilmiş ve ağır ceza mahkemesi reisi naip tâyin edilmek suretiyle tetkikat yaptırılmıştır. Bu tetkikat sonunda Pazarek Sulh Hâkimi marifetiyle hazırlanmış olan tamamiyle ziddi; maznunlara isnat olunan suç maddeleri nazara alınarak kuyudat vesaik üzerindeki tetkikat sonunda 10 Mayıs 1951 tarihli bir rapor tanzim edilmiştir.

Maraş Ağır Ceza Mahkemesi, Mahkeme Reisinin niyabeti altında tanzim edilmiş olan rapora müsteniden hâdiseyi safha safha tetkik etmiş ve maznunların lehinde beraet kararı vermiştir. Bu karar kanuni dereceleri takip etmek suretiyle kaziyeyi muhkeme halini almıştır. Bu itibarla; komisyonumuz, Ahmet Bozdağ'ın hukuki vaziyetini geçen adli tahkikat safahatını bir netice almaya çalışmıştır.

Ancak; Ahmet Bozdağ hakkında Maraş Ağır Ceza Mahkemesi tarafından tanzim ettirilen 10 Mayıs 1951 tarihli ehlihibre raporunda zimmet vasıflı olarak 171 lira miktarında bir para tesbit edilmiştir.

Arkadaşlar, bu 171 liranın, hâdiseyi daha ziyade vuzuh vermek maksadiyle teferruatını da arz etmek istiyorum.

371 lira; 1946 da yapılan seçimlerde çalıştırılan kimselere tediyesi lâzımgelen miktardır. Bu paranın seçim kurulu tarafından, bir mazbata tanzimi suretiyle müstahikleri belediyeye bildirilmiş, belediye de seçim kurulu mazbatasına istinat ederek 371 lira için 12 Eylül 1946 tarih ve 234 sayılı bir ita emri tanzim etmiştir, fakat bu ita emri üzerine veznedere muamele yapılmış ise de noksanları ve kanunu hükümlerine muhalefeti şöyledir :

133 lirası için istihkak sahiplerinin hüviyetlerini, isimlerini gösterir birer vesika bulunmakla beraber bunlar imzadan âridir. 38 lirası hakkında da tediye ve kabız nâtik velhasıl vüsuku temin eden bir varaka mevcut bulunmuyor, ki bu suretle usulsüz, kanuna muhalif tediye balığı 171 lira olarak ehlihibre tarafından kabul ediliyor ve mâruzatımda tesbit ettiğim veçhile, Maraş Ağır Ceza Mahkemesi hâdisi hakkında hüküm veriyor.

Arkadaşlar, teyiden arz edeyim ki, 371 lira Pazarek Belediyesi veznesinden maddeten çıkmış bulunuyor. Fakat bu 371 liradan, biraz evvelki mâruzatımda müfredatını gösterdiğim gibi, ancak 171 lirası için makbuz bulunamıyor. Fakat şu noktayı da derpiş etmek lâzımgelir ki, bu hal tamamen tediye usullerine muhalefeti ve ihmali gösteriyor. Bu takdirde mesuliyet doğrudan doğruya belediyede vazife deruhte eden Ahmet Bozdağ'a sirayet etmez, belki âmiri ita sıfatıyla mesuliyet mevkiinde bulunabilir. Mevzuda asıl muhasibi mesuller kanunun nehi altında oldukları için onlar Muhasebe Umumiye Kanununa muhalefet arzeden bu hâdiseden dolayı 171 lira tazmin mükellefiyeti ve mesuliyeti karşısındadır. Aksi bir mülâhaza ile Muhasebe Umumiye Kanununa temas eden bir hal olmadığını kabul etsek dahi bu takdirde tahlili lâzımgelen duracağımız nokta şudur; bu hâdisede hakikaten bir zimmet ve ihtilâs mevzuu var mı yokmu? Araştırmadan zimmet ve hattâ ihtilâs olduğunu kabul etsek dahi bu netice muvacehesinde ve hâdisenin vukuu tarihine nazaran 17 Temmuz 1950 de meriyet mevkiine konan 5670 sayılı Af Kanunu zimmet ve ihtilâs suçlarından beş yüz liraya kadar (Beş yüz dâhil) olanları affın şümülüne tamamen dâhil etmiş olduğundan her hangi bir vatandaşımızın doğrudan doğruya mahkemenin huzuruna çıkarılmasına kanuni imkân yoktur. Kanun bizzat bunu emretmiştir. Biz hangi hak ve sıfatla kanun hükümlerini ihlâl ederek bu arkadaşımızı mahkemeye sevk edelim.

Arkadaşlar, Ahmet Bozdağ'ın velev ki biz masuniyeti teşriyesini ref'edelim, savcılık bu hâdiseye el koyduğu andan itibaren şimdi arz ettiğim kanuna dayanarak hakkında tatbikata mahal olmadığına karar verecektir. (Versin sesleri) O halde niçin bu arkadaşı müzayakaya mâruz bırakalım? Arkadaşlar, aynı zamanda hâdisi hukukiyeyi bu şekilde tahlil etmekle beraber, raporu tanzime saik olan kanaatimiz ve anlayışımız da İctüzüğün 180 nci maddesi hâkim olmuştur.

180 nci madde diyor ki; «Komisyon hâdiseyi tetkik eder, eğer o mebusa suç isnadını istilzam eden her hangi bir hâdisenin mevcudiyetine kanarsa bir rapor tanzim eder.» Biz de hâdiseyi bu arz ve teşrih ettiğim şekilde suç isnadı-

nı istilzam eden her hangi bir hâdisenin mevcudiyetine kanarsa bir rapor tanzim eder.

Biz maddi hâdiseyi arz ve teşrih ettiğim şekilde elimizde bulundururken, nasıl Ahmet Bozdağ'ın bu suçla ilzam edileceğine dair bir kanaate varılabilir? Böyle bir kanaat besleyemediğimiz için Ahmet Bozdağ'ın mâsuniyetinin kaldırılmasını devre sonuna bıraktık.

Mâruzatım budur.

REİS — Sırrı Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) — Aziz arkadaşlar, sözcü arkadaşımız hukukçudurlar, bilirler ki mahkemeler ehli-vukuf raporları ile bağlı değildir, bağlı olmalarına cevaz da yoktur. Nasıl ki mahkemeye birinci ehli-vukuf heyetinin verdiği rapordan sonra bir ikinci ehli-vukuf heyetinin raporunu almışsa, mahkemenin bir üçüncü ehli-vukuf raporu da istiyebilir. İstiyemeyeceğini hiç kimse temin edemez, teminat altına alamaz.

Arkadaşımız, sözü döndürüp doluşturup 171 liraya getirdiler ve Af Kanununa tâbi tuttular.

Muhalefet şerhi okunduğu zaman, isterdim ki muhalefet şerhini veren arkadaşlar dahi hâdiseyi, bizde tam bir vicdani kanaat tahassülü için, izah etseydiler reylerimizi daha salim bir şekilde vermek imkânını bulurduk. Muhalefet şerhinde rakam binlerin üstündedir.

Beraet kararı yalnız diğerleri hakkındadır, Ahmet Bozdağ hakkında değildir, ona teşmil edemeyiz.

Binaenaleyh demin de arzettim; gitsinler, mahkeme huzurunda beraet etsinler ve buraya gelsinler. Bu ağır şaibenin altında kalmamasını bizzat kendilerinden istirham ediyorum.

ADALET K. ADINA VACİD ASENA (Balıkesir) — Sırrı Atalay arkadaşımız, komisyonun tanzim ettiği raporu dikkatle okumadığını ve biraz evvelki mâruzatımı da aynı şekilde takibettiğini anlıyorum. Aynı mevzuda fazla tafsilât vermek suretiyle huzurunuzu işgal etmek istemiyorum. Yalnız şu ciheti arz etmek lüzumuna kaaniim:

Mahkemeler ehlihibrenin beyan ve raporlarıyla mukayyet değildir. Ehlihibreye ait olan raporların mahiyetini tahlil talil ret ve kabul hususları hakikaten mahkemenin salâhiyetine dâhil bulunuyor. Fakat gerek raporda ve gerek buradaki mâruzatım meyanında demiştim ki; mahkeme heyeti ehlihibre raporunu tetkik etmek-

le beraber muhakeme safahatının gösterdiği diğer vaziyetleri de nazarı itibara almak suretiyle beraet hükmünü vermiştir. Binaenaleyh ehlihibre raporundan mahkeme tenevvür etmiştir ve hâdiseye vâziulyed bulunması dolayısıyla yapmış olduğu sair tetkikat safahatı da kendisini beraet kararı verecek bir neticeye isal etmiştir. Hâdisesi hukukiye budur, kanun mevzuu da budur. Bir hukuk müntesipliği sıfatını taşıyan Sırrı Atalay arkadaşımızın da bunu tabiatıyla bilmesi lâzımgelirdi. Fakat bu kürsüden neden makûsu beyanda bulundu ben de anlıyamadım.

REİS — Zeki Akçalı.

ZEKİ AKÇALI (Seyhan) — Muhterem arkadaşlarım, bazı arkadaşlarımız diyorlar ki; teşriî masuniyetini kaldıralım, gitsin mahkeme hesap versin. Fakat ortada bir ehlihibre raporuna müsteniden ağır ceza mahkemesinden sâdır olmuş, evrakı bulunmayan bir suç hakkında, beraet kararı mevcut bulunurken, teşriî masuniyetini kaldıralım, gitsin hesap versin, gibi sözleri yersiz bulurum. Ortada hiçbir suç unsuru yoktur. Bendeniz Karma Komisyon raporunun tasdikını rica ederim.

REİS — Mazhar Özsoy, buyurun.

MAZHAR ÖZSOY (Maraş) — Bendeniz bu işin esasını anlatacağım. Neden tahaddüs ettiğini söyleyeceğim. (Gürültüler). Müsaade buyurun, bu arkadaşımın bir hâkimle arasının bozulmasından olmuştur. (Gürültüler). Müsaade buyurun anlatayım, hakikatı ifade edeyim.

REİS — Hatibin sözünü kesmeyin.

MAZHAR ÖZSOY (Devamla) — Hâkim re'sen tahkikata başlıyor. Kazada müddeiumumîni yoktur. Müddeiumumîliği de hâkim yapıyor. Hattâ hâkim hakkında açılan tahkikat neticesinde, tahkiki yapan müfettiş şöyle diyor : «Hem hâkim, hem müddeiumumî ve hem zabıta âmîrliğini birden yapmaktadır. Bu suretle hâkim memuriyet vazifesini suiistimal etmiştir.» Hâkim hakkında bu yönde rapor verilmiştir. Bu hâkim bilirkişi tayin ediyor, öyle bir şeyler yapıyor ki Ahmet Bozdağ'a giden mektupları dahi tutuyor, kendisi açıyor ve bunları okuyor, ondan sonra ailesine öyle teslim ediyor. Ahmet Bozdağ'ın ailesini töhmet altında bulunduruyor, ailesini hapsediriyor, çocuğunu hapsediriyor. Netice böyle bir husumetten çıkıyor. (Lüzum yok bunlara sesleri, gürültüler).

REİS — Müsaade buyurun, hatibin sözünü kesmiyelim.

MAZHAR ÖZSOY (Devanla) — Ben sözlerimi söylemek mecburiyetindeyim. Beni buradan kimse indiremez, benim sözlerimi dinlemek isteyen varsa burada otururlar, istemiyenler dışarı çıkarlar. Ben sözümü söylerim. Onun için ısrar edilmesin. Neticede bu, ağır cezaya gidiyor, ağır ceza re'sen bilirkişiler tâyin ediyor. Bilirkişi tâyin ve tesbitinden sonra işin mahiyetinde ihtilâs suçunun olmadığı bilirkişi raporiyle tebellür ve tebarüz ediyor. Ondan sonra iş zimmete geliyor. Zimmet suçu ağır cezalı mevattan değildir. Böyle olunca Teşkilâtı Esasiyenin 12 nci ve 17 nci maddelerine göre teşriî masuniyetin kaldırılmasını mucip bir suç ortada kalmamış oluyor. Bu suçtan dolayı teşriî masuniyetin kaldırılması icâbetse bile, son Af

Kanunu ile 500 liraya kadar olan suçlar affa uğramıştır. Binaenaleyh ortada suç kalmamış ve aynı töhmet altında bulunanlar beraet etmiş ve bunlar hakkındaki karar kesbi katiyet etmiştir. Binaenaleyh zimmet suçundan dolayı Teşkilâtı Esasiyeye göre bu arkadaşın teşriî masuniyeti kaldırılamıyacağından, ben de komisyon raporunun kabul olunmasını arz ve teklif ederim.

REİS — Efendim, beş mebus arkadaşımızın bir takrirleri vardır; ekseriyetin bulunmadığından müzakerenin yapılamıyacağını bildiriyorlar. Onun için yoklama yapacağız.

(Tam yoklama yapıldı.)

REİS — Ekseriyetimiz yoktur. Yarın saat 15 te toplanmak üzere Birleşime son veriyoruz. (Ekseriyet var sesleri, gürültüler).

Kapanma saati : 18,20

5. — SORULAR VE CEVAPLAR

A — YAZILI SORULAR

1. — *Burdur Mebusu Mehmet Özbey'in, ta banca taşıyanlardan ağır vergiler alınması veya tabancanın tamamen yasak edilmesi ve sivri uçlu bıçak taşıyanların cezalarının artırılması hususunda ne düşünüldüğüne dair sorusuna İçişleri Vekili Etemi Menderes'in yazılı cevabı (6/1008)*

6. IV. 1953

T. B. M. M. Yüksek Reisliğine

Aşağıdaki sorunun yazılı olarak İçişleri Vekilinden cevaplandırılmasını saygılarımla rica ederim,

Burdur Mebusu
Mehmet Özbey

Memleketin muhtelif yerlerinde sivri uçlu kamalar yapılmakta ve serbestçe satılmakta; diğer taraftan kahvelere emniyet memurları tarafından baskınlar yapılarak bu bıçak ve kamalar toplanmaktadır.

Bir taraftan müsaade ediyoruz diğer taraftan menediyoruz. Bu tezat doğru değildir. Sivri uçlu bıçak ve kama yapanların; bıçakların uçlarını küt yapmalarına ve tabanca taşıyanlardan da çok ağır vergiler alınmasını veya tamamen yasak

edilmesi memlekette sayısı her gün artan yaralama facialarının da önlenmesi ve azalması bakımından faydalı olacaktır. Sonra bıçağın ucuyla geçinen serserilere kanun tatbik edilip edilmeyeceği ve cezalarının artırılması hususunda İçişleri Vekilimiz ne düşünülmektedir? Yazılı cevaplarımı rica ederim.

T. C.

İçişleri Vekâleti 28 Nisan 1953
Emniyet Umum Müdürlüğü
Şube : 6. B
Dosya : 6341 - 56
No. : 25985

Özeti : Burdur Mebusu Mehmet Özbey'in sorusu hakkında.

T. B. M. Meclisi Yüksek Reisliğine

8 Nisan 1953 tarih ve (Kanunlar Müdürlüğü) 6 - 1008/5061 - 11177 sayılı yazıları karşılığıdır:

Burdur Mebusu Mehmet Özbey tarafından verilip Vekâletimize tevdi buyurulan 6. IV. 1953 tarihli yazılı soru önergesinde mevzubahis hu-

suslar aşağıda cevaplandırılmış bulunmaktadır :

1. Türk Ceza Kanununa göre çapı, cinsi ve modeli her ne olursa olsun fişenk yatağı dâhil olduğu halde namlusu (15) santimetreden uzun olmıyan tabancalarla, sapı sayılmamak üzere uzunluğu (25) santimi geçmiyen tek veya çift yüzlü ve sivri uçlu her türlü kesici âletler memnu silâhtan sayılmamaktadır.

Taşınması suç teşkil eden memnu silâhlarla 2637 sayılı Kanuna göre memnu olmadığı halde ruhsatsız taşınan silâhlar, Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununa göre ötede, beride şüphe edilenler üzerinde yapılan aramlarda elde edilmesine ve bu suretle vukuu melhuz vakaların önlenmesine çalışılmaktadır.

2. Ceza Kanununda, memnu olan silâhların imali hakkında cezai bir müeyyide mevcut olmadığından gerek bunların ve gerek gayrimemnu addedilen kesici silâhlarla ateşli silâhların, bir nizam altına sokulması düşünülmüş, (ateşli silâhlar ve bıçaklar hakkında) bir kanun tasarısı hazırlanmış ve B. M. Meclisine sunulmuştur. Bu tasarı İçişleri Komisyonundan geçtikten sonra halen Geçici Adalet Komisyonunda müzakere halindedir. bu kanun tasarısında derpiş edilen hususlar tamamen yer almış bulunmaktadır.

3. Halen yürürlükte bulunan Serseri ve Mazannaisu Eşhas hakkındaki Kanun hükümleri, mahkeme kararıyla serseriliği sabit olanlar hakkında, tatbik edilmektedir.

Bu suretle (46) serseri, bayındırlık işlerinde çalıştırılmak üzere Şile mıntakasına gönderilmişlerdir.

Ancak; bunların bugünkü icap ve şartlara göre işe ve çalıştırılma tarzları ile ceza durumları bakımından kanunda bâzi değişiklikler yapılması için etüdlere başlanmış bulunmaktadır.

Keyfiyetin yazılı soru sahibine tebliğine müsaadelerini saygı ile arz ederim.

İçişleri Vekili
E. Menderes

2. — *Burdur Mebusu Mehmet Özbey'in, Çanakkale'de Nara Feneri önünde Dumlupınar denizaltı gemisinin batması ile neticelenen deniz kazasında bir ihmâl veya kasdın mevcut olup olmadığına dair sorusuna Millî Savunma Vekili Seyfi Kurtbek'in yazılı cevabı (6/1009)*

6 . IV . 1953

T. B. Millet Meclisi Yüksek Reisliğine
Aşağıdaki sorunun yazılı olarak Millî Savunma Vekilinden cevaplandırılmasını saygı ile rica ederim.

Burdur Mebusu
Mehmet Özbey

Çanakkale'de yanlış bir istikamette gittiği söylenen İsveç gemisiyle; çarpışarak Nara Feneri önünde batan Dumlupınar Denizaltı gemimizle 81 denizcimizin şehit olması memlekette yüreklerimizde büyük yaralar açmıştır. Bu büyük kazada : Bir ihmâl, bir mesuliyet, bir kasıt olup olmadığı ve hâdisenin cereyan tarzı hakkında yazılı olarak cevaplandırılmasını rica ederim.

T. C.

M. S. V.

27 . IV . 1953

Dz. Kuvvetleri K.
Sayı : 310400/103

T. B. M. Meclisi Riyasetine

K : Kanunlar Müdürlüğü 8 Nisan 1953 gün ve 6/1009 - 5062/11178 sayılı yazıya :

Burdur Mebusu Mehmet Özbey tarafından verilen yazılı soru önergesi münasebetiyle yukarıda gün ve sayısı bildirilen yazımızla Dumlupınar denizaltı gemimizin uğradığı kaza hakkında Vekâletimden talep edilen sorunun cevabı aşağıda mârûzdur :

Bu kazada kasıt, ihmâl ve tedbirsizlik bulunup bulunmadığı ve kaza mesullerinin kimler olduğunu tesbit üzere aidiyeti cihetiyle halen kazanın vuku bulunduğu Çanakkale Vilâyeti Adli makamlarınca tahkikata başlanmış ve ayrıca bir harb gemisinin zıyaı dolayısıyla hâdiseye ile alakalı askerî âmiri adlîlik işe el koyarak denizcilik ve gemicilik bakımından incelemelere başlamış bulunmaktadır.

Bu gibi deniz kazalarında tarafların mesul şahısları dinlenmeden ve hâdiseye takaddüm eden anlarda yapılmış olan manevralar en ince teferruatma kadar öğrenilmeden kazanın sureti vukuu hakkında kesin bir kanaate varmak mümkün değildir.

Hâdisenin cereyan tarzı ile bunda bir ihmâl veya kasdın mevcut olup olmadığı ve sorumluluğun hangi tarafa ait olduğu hususunda ancak bu tahkikatın sonunda katî bir kanaat elde etmek

mümkün olacaktır.

Bu sebeple sayın Burdur Mebusunun yazılı sorusunu cevaplandırabilmek için bu tahkikatın sonuçlandırılmasına intizar etmek mecburiyetinde olduğumu arz ederim.

Millî Savunma Vekili
S. Kurtbek

3. — *Kars Mebusu Sırrı Atalay'ın, Amerikalıların Doğu - Anadolu için teklif etmiş olduğu 3,5 milyon Dolârlık yardımla Kars'ta ne gibi tesisler yapılacağına ve hayvancılığın ıslah ve inkişafı için bir tarım endüstrisinin kurulması hususunda hazırlık yapıldı yapılmadığına dair sorusuna Tarım Vekili Nedim Ökmen'in yazılı cevabı (6/1030)*

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki hususların sözlü olarak geciktirildiğinden Tarım Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını rica ederim.

14 . IV . 1953

Kars Milletvekili
Sırrı Atalay

Memleketimizde uzun zarandan beri tetkikatta bulunan Amerikalı mütahassıslar Doğu - Anadolu'nun hayvan yetiştirme bakımından emsalsiz bir durumda olduğunu ve Türkiye iktisadi gelişmesinin kaynağını teşkil ettiğini bildirmişler ve 3,5 milyon Dolârlık Amerikan yardımını teklif etmişler. Doğu - Anadolu'nun her hususta hayvancılık için geniş ve muazzam imkânlarla sahip Kars'ta ne gibi tesisler yapılacağına, hayvancılığın ıslah ve inkişafı için bu iktisadi yardımla Kars'ta bir tarım endüstrisinin kurulması için hazırlık yapıldı yapılmadığını ve Hükümetin bu hususta ne düşündüğünün açıklanmasını rica ederim.

T. C.

Tarım Vekâleti
Özel 598

28 . IV . 1953

T. B. M. Meclisi Başkanlığına

Ankara

17 . IV . 1953 gün ve 6/1030-5120/11285 sayılı yazıları C :

Amerikalıların Doğu - Anadolu için teklif etmiş olduğu 3,5 milyon dolârlık yardımla Kars'ta ne gibi tesisler yapılacağına dair Kars Mebusu Sırrı Atalay tarafından verilen yazılı soru önergesi tetkik edilerek, bu hususta hazırlanan not leffen takdim kılınmıştır.

Saygılarımla arz ederim.

Tarım Vekili
N. Ökmen

1. Doğu - Anadolu hayvancılığının kalkınması için Amerikalılar tarafından Vekâletimize 3,5 milyon dolârlık bir yardım teklifi yapılmıştır.

Yalnız bütün memlekete şâmil olmak üzere hayvancılığımızın ıslah ve üretimi için 4 milyon Türk liralık bir yardım yapılması hususu konuşulmaktadır.

Kesinleştiği takdirde bu yardımın bir kısmı ile Kars İlinde 25 nümune köyünün hayvan ıslah ve inkişafı konusu ele alınacaktır.

2. Kars'ta hayvani mahsullerle ilgili endüstrinin hususi teşebbüsler tarafından kurulması prensip itibariyle şayanı arzu görülmektedir.

Bu takdirde mezkûr endüstrinin Sanayi Kalkınma Bankasıyla temin olunacak kredi ile tesisi mümkün olabilecektir.

Tekirdağ Mebusu Şevket Mocan'ın, subay ve memurların Protokolün tesbit ettiği hallerden gayri karşılama ve uğurlamalarda bulunamayacaklarına dair kanun teklifi hakkında İçişleri Komisyonu raporu (2/462)

İçişleri Komisyonu raporu

T. B. M. M.

İçişleri Komisyonu

Esas No. 2/462

Karar No. 52

25 . II . 1952

Yüksek Reisliğe

Tekirdağ Mebusu Şevket Mocan'ın, Subay ve memurların protokolün tesbit ettiği hallerden gayri karşılama ve uğurlamalarda bulunamayacaklarına dair bulunan kanun teklifinin komisyonumuzda müzakeresi neticesi teklifin reddine mütaallik olan 31.I.1953 gün ve esas 2/462, 35 numaralı raporun Yüksek Meclis Umumi Heyetinde 12.II.1953 gününde görüşülmesi sonunda yeniden tetkik edilmek üzere komisyonumuza iade olunmakla, Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri vekâletleri temsilcileri hazır buldukları halde görüşüldü.

Evvvelki müzakeresinde bu teklif komisyonumuzca; esas itibariyle yerinde görülmeyle beraber iş saati haricinde veya mezun bulunan bir memur veya subayın dostu olan bir vekili karşılamasına mâni olunamayacağı, böyle bir kanun tedvininin tatbikatta müşkülât doğuracağı bu itibarla suiistimalin kanun hükümleriyle değil Hükümetin ve alâkalı âmirlerin alacağı tedbirlerle önüne geçilmesinin daha uygun olacağı mülâhazalarıyla reddine karar verilmişti.

Komisyonumuz raporunun Yüksek Meclis Umumi Heyetinde müzakeresinde şu mütalâalar ileri sürülmüştür :

1. Daha ziyade riyakârlık ve hulûskârlık hissi ile ve göze girmek maksadiyle karşılama ve uğurlamalarda suiistimal derecesinde hareketler vâkı olmaktadır bundan âmme işleri müteessir bulunmaktadır.

2. Demokrasi memleketlerinde karşılama ve uğurlama yoktur. Bu bizde padişahlık zamanından kalma bir âdettir.

3. Karşılamalarda bulunmadıklarından dolayı memurlar hakkında haksız muameleler tatbik edilmektedir.

4. Teklif esas itibariyle yerinde görüldüğüne göre kabulü lâzımdır. Suiistimal ancak bu suretle önlenir.

5. Şimdiye kadar bu mevzularda tedbir alınmadığı ve bundan sonra alınacak tedbirler ve yapılacak tamimler netice vermiyeceği, tatbik edilmeyeceğine göre işin bir kanunla halli zaruridir.

Gerek serdedilen bu mütalâalar ve gerek teklifin mahiyeti üzerinde komisyonumuzda yapılan müzakerelerde mukabil olarak şu görüşler tesbit edilmiştir :

1. İnsanların iç hislerinden mülhem olan ve binaenaleyh sübjektif sebeplere dayanan hareketlerinin hakiki mahiyetini tâyin etmek mümkün olamaz. Bu sebeptendir ki, bir vekili, bir valiyi ve umum müdürü karşılama ve uğurlamada bulunanların bu hareketlerini yalnız riyakârlık, hulûskârlık ve göze girme sebeplerine bağlamak yerinde olmaz. Bilhassa Türklerin büyüklerine ve misafirlerine saygı terbiyesinin bugün dünyaca takdir edilen Millî bir terbiye ve anane olduğu malûmdur. Binaenaleyh bu karşılama ve uğurlamalarda bulunma hareketlerinin bâzıları için hususi maksatlara dayandığı kabul edilse bile daha geniş mânâda bir Millî terbiye itiyadının, büyüğe saygı hissini tezahürü olduğu da muhakkaktır. Bundan başka bu hareketin çok defa vazife münasebetlerinden neşet ettiği de bir vakiydir. Bir

umum müdür bir vilâyete gitmesinde ve daire-
sinin oradaki âmiri, bir valinin gittiği kazanın
kaymakamı ve teftiş mevzuu ile alâkalı me-
murları tarafından karşılanması onlarla şahsan
irtibat tesis etmesi halleri bu mülâhazaya misal
olarak gösterilebilir.

2. Demokratik memleketlerde bilhassa vazife
ziyaretleri sırasında bu nevi karşılama ve
uğurlama tezahürleri bulunmadığı katî olarak
iddia edilemez. Oralarda da vazife ziyaretlerinin
vazifenin ifasını kolaylaştırmaya mâtuf münase-
betlerin vukuu vârittir. Binaenaleyh bizdeki bu
teamül başka memleketlerde emsali bulunmayan
ve padişahlık zamanından kalma bir itiyat oldu-
ğu mülâhazası vârit olmamak lâzımgelir.

3. Karşılama ve uğurlamalarda bulunmadık-
ları için bâzı memurlar hakkında belki bâzı hak-
sız muameleler cereyan etmiş olabilir. Fakat bu-
nu umumi ve şümüllü bir vaka olarak kabul et-
mek de kabîl değildir. Binaenaleyh pek mah-
dut ve istisnai bu nevi muamelelerin bir esbabı
mucibe olarak kabulü doğru olamaz.

4. Komisyonumuzun ilk raporunda (teklif
esas itibariyle yerinde görülmüştür.) Denildiğine
göre ve suiistimallerin ancak bu hususta bir ka-
nun yapmakla önlenebileceği mütalâasına gelince;
bizde halen askerî merasim ve yabancı Devlet
erkânının memleketimizi ziyaretlerine ait hu-
suslar müstesna diğer merasim ve ziyaretler için
bir talimatname ve protokol mevcut bulunmama-
sı karşılama ve uğurlamalarda kimlerin bulunup
bulunmayacaklarının tesbit edilmemiş olması do-
layısıyla bu merasim sahnelerinin bazan nazarı
dikkati çekecek haller gösterdiği vâkidir. İşte
ilk raporumuzda (teklif esas itibariyle yerinde-
dir cümlesiyle bu hususların bir esas ve usule
bağlanmasının faydalı olacağı fikri ifade edilmek
istenmiş, fakat teklifin kanuniyet hali alması kas-
dolunmamıştır. Her hastalığın tedavi usu-
lünün muayyen oluşu gibi Devlet ve mil-
let hayatının tanziminde de işin mahiyet
ve hususiyetine göre tedbirlerle bağlanması
icabedeceği bu itibarla her meselenin muvaka-
kat bir kanun mevzuu yapılması zaruri olma-
dığı gibi aksine bunun mahzurlu olabileceği
de izahtan vârestedir. Bu merasimleri tanzim
için şimdiye kadar tedbir alınmamış olduğu
yapılacak talimatname ve tamimlerin netice
vermeyeceği ve bu husustaki suiistimalleri ön-
leyemeyeceği iddia olunmuştur. Bugün Devlet

ve idare hayatımızın kanunlarla beraber ni-
zamname, emir ve tamimlerle de tedvir edilmek-
te olduğu da malûmdur. Binaenaleyh müza-
kerelerimize mevzu olan bu merasimlerin de
maslahatın ve zaruretlerin icabettirdiği esasla-
ra bağlayıcı talimatname ve tamimler yapılp
bunların hassasiyetle takip ve tatbikiyle mak-
sadın temin edilebileceği şüphesizdir. İddia
edildiği gibi bir beşerî zaaf eseri olarak ve-
killerin, umum müdürlerin ve diğer alâkahla-
rın bu hususta hassasiyet göstermeyecekleri,
mesul ve müsebbiplerini takip ve tecziye et-
meyecekleri fikir ve mütalâası da kendilerine
Devletin en yüksek mesuliyet mevkileri veril-
miş olan bu zevata karşı mevcut bulunması ic-
abeden itimat hisleriyle kabîli telif olamaz. Bir
ihtimal olarak aksi kabul edilse bile bu kabîl
kimseler hakkında teşriî, inzibati ve cezai mu-
rakabe ve mesuliyet yollarının mevcut olduğu
da unutulmamalıdır.

Komisyonumuz raporunun Yüksek Meclis-
te müzakeresi sırasında serdedilmiş olan mü-
talâalara karşı mukabil görüşlerimizi bu su-
retle umumi olarak tesbit ettikten sonra Umu-
mi Heyetteki müzakerelerin ışığı altında tek-
lifin kabulü veya reddi üzerine yapılan müza-
kereler neticesinde :

Yukarda da bir münasebetle arzolunduğu
üzere Devlet erkânının ve askerî rüesanın ge-
liş gidişlerinde yapılacak askerî mahiyetteki
merasimler için Ordu İç Hizmet Kanununun ta-
limatnamesinde hükümler bulunduğu, bundan
gayrı olarak da yalnız ecnebi devletler ricalinin
ziyaretlerine dair bir protokol mevcut olduğu,
bunun haricinde Devlet erkânının ve yüksek de-
receli memurların yurt dışı ve yurt içi seyahat
veya ziyaretlerine dair bir talimatname ve pro-
tokol bulunmadığı ve teklifin de bu hususta za-
man zaman görülen uygunsuzlukları bertaraf
etmek maksadıyla yapıldığı anlaşılmıştır. Fîl-
hakika bilhassa Devlet erkânının yurt içi ziya-
retlerinde ders saatlerinde öğretmen ve talebe-
lerin mesai saatlerinde memurların karşılama ve
uğurlamalara götürüldükleri, seyahati yapan
zatin vazifesiyle alâkah olmaları da bu me-
rasimlere sevk edildikleri ve vazifelerini terk
ile kendiliklerinden geldikleri görülen vakalar-
dandır. Ve bunun sebebi de daha ziyade şimdiye
kadar bu hususta lüzumlu tedbirlerin alınmamış
ve mevzuun bir nizama bağlanmamış olmasıdır.

Bununla beraber bu hususta bir kanun yapmayı ve bu kanunun tatbikını mümkün görmemekteyiz. Zira bugün Devlet idaremizde 15 vekâlet ve bunların muhtelif teşkilâtları; umum müdürlükler, mütaaddit İktisadi Devlet teşekkülleri ve nihayet bütün bunların derece derece adedi yarım milyona varan mensupları vardır. Alâkahıların çok defa hususi olmaktan ziyade vazife, ziyaret ve seyahatleri vâkı olmaktadır. Bir kanun yaparak kimlerin hangi seyahatlerinde, nerelerde kimler tarafından karşılanacağını bu karşılama ve temasların ne suretle vâkı olacağını nerede başlayıp nerede biteceğini katî hükümler halinde tesbit, maddeten kabil olamayacağı gibi bunların kanunla muayyen usul ve kaidelere bağlanması yarın tatbikatta vazifelerin lâyık veçhile ifasına mâni ve binnetice âmme menfaatlerinin ihlâline âmîl olabilir. Bu sebeptendir ki, bu hususların her vekâlet her umum müdürlüğün ve İktisadi Devlet Teşekküllerinin hususiyetine teşkilâtının şekline ve hattâ idari taksimatımızın tâyin ve tesbiti mutlak bir zarurettir.

Esasen bugün girdiğimiz demokratik rejim içerisinde Devlet büyüklerinin, umum müdürlerin ve hattâ Devlet Reisimizin seyahat ve ziyaretlerinde resmî merasim yapılmadığını memnuniyetle müşahede ediyoruz. Bununla beraber bu zevatın resmî veya hususi seyahat ve ziyaretlerinde şu hususların nazara alınmasını ve yapılacak talimatname ve tamimlerde bunların göz önünde bulundurulmasını dercetmeyi faydalı buluruz :

a) Hususi ziyaret ve seyahatlerde karşılama ve uğurlamalar vazifelileri vazifelerinden alıkoymıyacak şekilde ve tamamilen arzu ve rızaya dayanır şekilde yapılmalıdır.

b) Resmî ziyaret ve seyahatlerde sadece bu ziyareti yapan zatın vazifesiyle ilgili bulunanlar ancak seyahat veya ziyaretin maksadını kolaylaştıracak şekilde karşılama ve uğurlamalarda veya refakatte bulunmalıdırlar;

c) Ziyaret veya seyahati yapan zatın vazifesi ve seyahat maksadiyle alâkası bulunmayanların bilhassa vazifelerini terk ederek merasime iştirak etmemeleri icabeder;

ç) Talebeler karşılama ve uğurlamalara götürülmemelidirler;

d) Vazife maksadı dışında resmî otomobillerin ve vasıtaların bu hususta kullanılmamalarına itina edilmelidir.

Komisyon olarak bu mevzudaki temennilerimizi de bu şekilde tesbit ettikten sonra ve yukarıda arz edilmiş olan mucip sebeplerden dolayı kanun teklifinin reddine karar verilmiştir.

Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Riyasete sunulur.

İçişleri Ko.	Reisvekili	Sözcü
Edirne	Bursa	İzmir
R. Nasuhioğlu	Muhallifim (*)	P. Arat
	N. Yılmaz	
Kâtip		
Muğla	Afyon K.	Amasya
Muhallifim (*)	A. Veziroğlu	K. Eren
Y. Başer		
Balıkesir	Çoruh	Çorum
S. Başkan	Z. Ural	B. Koldaş
Erzurum	İstanbul	Kırklareli
M. Zeren	C. Türkgeldi	R. Üstün
Kütahya	Kütahya	Niğde
Y. Aysal	B. Besin	F. Ecer
Ordu	Sivas	Trabzon
F. Boztepe	E. Damalı	H. Orhon (*)
Van	Yozgad	Zonguldak
İ. Akın	A. Doğan	A. Yurdabayrak

(*) Evvelce reddedilmiş olan bu teklifin Umumi Heyette yapılan müzakeresinde komisyon kararı tasvip edilmemişti.

Bu itibarla Umumi Heyet kararına uyularak bir formüle bağlanacağı kanaatindeyiz.

Ecnebi şahısların memleketimize resmî ziyaretlerinde, Devlet adamlarının resmî seyahatlerinde ancak karşılama ve uğurlama törenleri yapılabileceği ve bunun şekliyle bu törenlere kimlerin iştirak edebileceklerini bir nizamname ile belirtmek üzere teklifin bir kanun haline getirilmesi muvafık olduğundan ekseriyet kararına muhalifiz.

Bursa	Muğla	Trabzon
N. Yılmaz	Y. Başer	H. Orhon

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every entry should be supported by a valid receipt or invoice. This ensures transparency and allows for easy verification of the data.

Furthermore, it is noted that regular audits are essential to identify any discrepancies or errors early on. By conducting these checks frequently, the organization can prevent small mistakes from escalating into larger financial issues.

The document also highlights the need for clear communication between different departments. Each team should be aware of their role in the overall financial process and how their actions impact the company's bottom line.

In conclusion, the document stresses that a strong financial foundation is built through consistent and accurate record-keeping, regular audits, and effective communication across all levels of the organization.

The second part of the document provides a detailed overview of the current financial status. It includes a summary of the company's revenue, expenses, and profit margins for the most recent quarter. The data shows a steady increase in sales, which is a positive indicator for the company's growth.

However, there are some areas where costs have increased, particularly in the marketing and research & development departments. While these investments are necessary for long-term success, it is important to ensure that they are being used efficiently and effectively.

The document also discusses the company's cash flow and its ability to meet its short-term obligations. It notes that the company has a healthy cash position and is well-positioned to handle any potential challenges.

Finally, the document outlines the company's financial goals for the next year. These goals are based on the current performance and market trends, and they provide a clear target for the organization to strive for.

S. SAYISI : 142

Büyük Millet Meclisi, Riyaseticumhur ve Divanı Muhasebat Reisliği 1951 yılı Hesabı Katîsi hakkında Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporu (5/61)

**BÜYÜK MİLLET MECLİSİ, RİYASETİCUMHUR ve DİVANI
MUHASEBAT RESİLİĞİ 1951 YILI HESABI KATİSİ hakkında
Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporu olan 2 adet çizelge
taranamamıştır.**

Raporlar cilt nüshasında mevcuttur.

Niğde Mebusu Necip Bilge ve Kayseri Mebusu Mehmet Özdemir'in, Köy Kanununun 28 ve bu kanuna ek 5672 sayılı Kanunun 1 ve 2 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (2/453)

9 . XII . 1952

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

442 sayılı Köy Kanununun 28 nci maddesi ile bu kanuna Ek 5672 sayılı Kanunun 1 ve 2 nci maddelerinin değiştirilmeleri hususunda hazırlanmış bulunduğumuz kanun tasarısını gerekçesiyle beraber taktir ediyoruz.

Kanunata sevki için gereken işlemin yapılmasını saygı ile arz ve rica ederiz.

Niğde Milletvekili

Kayseri Milletvekili

N. Bilge

M. Özdemir

GEREKÇE

Köy muhtarlarının seçim müddetleri iki sene olduğu halde bu müddet içinde dahi vukubulan ayrılmalar hasebiyle kanun gereğince ara seçimlerine gidilmekte ve bu seçimler vilâyet bütçelerini bir hayli sarırmakta olduğu gibi seçmenler üzerinde de aksi tesirler hâsıl etmektedir.

Seçimin terbiyetkâr tesiri kabul olunmakla beraber vatandaş sık sık sandık başına davet etmek, onu bıkmakta ve oyun kıymetini de azaltmaktadır. Bu sebeplerden dolayı yapılan ara seçimlerinde iştirak nispeti birçok yerlerde fazlaca düşük olmaktadır. Binaenaleyh normal ve mütat devreler dışında bir köyde birkaç defa tekrarlanan seçimlerin her zaman iyi neticeler verdiği iddia olunamaz.

Mesele, bu şekilde ele alınıp tetkik edildiği takdirde gerek 442 sayılı Köy Kanununda ve gerekse 5672 sayılı Ek Kanundaki hükümlerle muhtar seçimi hakkında vaz'olunan sistemin daha basite irca edilmesi lüzumu kendiliğinden anlaşılır. İşte bu maksatla 442 sayılı Köy Kanununun 28 ve 5672 sayılı Kanunun 1 ve 2 nci maddeleri hükümleri değiştirilerek muhtarla ihtiyar meclisi seçiminin tek pusla üzerinde yapılması ve muhtarlığın inhilâlinde yeni bir seçime gidilmeden birinci üyenin muhtarlık vazifesini dönem sonuna kadar deruhde etmesi hakkında hüküm konmuştur.

**NİĞDE MEBUSU NECİP BİLGE VE KAYSE-
Rİ MEBUSU MEHMET ÖZDEMİR'İN
TEKLİFİ**

*442 sayılı Köy Kanununu 28 ve bu kanuna ek
5672 sayılı Kanunun 1 ve 2 nci maddelerinin de-
ğiştirilmesi hakkında knun teklifi*

MADDE 1. — 442 sayılı Köy Kanununun 28 nci ve bu kanuna ek 5672 sayılı Kanunun 1 ve 2 nci maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 28. — Köy derneği muhtar ve ihtiyar meclisi üyelerini bir arada seçer.

Ek madde 1. — Köy muhtarının ve ihtiyar meclisi üyelerinin seçimi her iki senede bir Şubat ayının ilk Pazarına rastlayan günde yapılır.

5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununa göre kurulacak olan ilçe seçim kurulları köy muhtar ve ihtiyar meclisleri seçimini yaptırmak ve seçim işlerini tanzim ve idare etmekle görevlidirler.

Seçim döneminin sona ermesinden önce köy muhtarlığının her hangi bir sebeple inhilâli halinde ihtiyar meclisinin 1 nci üyesi muhtar olur. Yeni muhtarın vazifesi seçim döneminin sonuna kadar devam eder.

Birinci üye muhtarlığı kabul etmediği veya vazifenin kabulünden sonra muhtarlık her hangi bir sebeple boşaldığı, yahut ihtiyar meclisinin boşalan üyeliklerine yedeklerinde getirilmesinden sonra meclis üye sayısı ikiden aşağı düştüğü takdirde, ihtiyar meclisinin veya muhtarın keyfiyeti bir hafta içerisinde yazı ile bildirmesi üzerine ilgili seçim kurulu oy verme gününü en az 15 gün önce belirtir ve ilân eder.

Ek madde 2. — Köy Kanunundaki seçme ve seçilme niteliklerine ait hükümler saklı kalmak üzere köy seçmen kütükleri, seçim propagandası, muafiyet, sandık kurulu, oy verme gününe mahsus tedbirler, oy verme neticeleri, ceza hükümleri ve kovuşturma usul ve şekilleri konularında 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununun 2, 3 (ikinci bölüm hariç), 4, 5 ve 6 ncı kısımlarında yazılı hükümler (seçimin yapılacağı

köyün sınırları ile mukayyet olmak şartıyla) kıyas yolu ile uygulanır. Ancak :

a) Sandık kurullarının teşekkülüne, işlemlerine ve kararlarına karşı yapılacak itirazlar ilçe seçim kurulu tarafından 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanunundaki esaslar dairesinde tetkik edilerek kesin karara bağlanır.

Seçim tutanaklarının verilmesi sandık kurullarına aittir. Bu mazbatalara ve seçimin iptaline dair 15 gün içinde yapılacak itirazlar il merkezinde, ilçe seçim kurullarında vazife almamış en kıdemli üç yargıçtan Adalet Bakanlığınca teşkil olunacak adalet kurulunca tetkik olunarak en geç üç ay içinde kesin karara bağlanır.

b) Seçmen sayısı ne olursa olsun muhtarlıkta bir oy sandığı bulunur. Köylerdeki sandık kurulu başkan ve üyelerinin, kesin bir zaruret olmadıkça seçimin yapılacağı köy seçmenlerinden olmaları şarttır.

c) Köy seçimlerinde seçmen kartı, seçmen listesi ve yardımcı cetvel düzenlenmesi mecburiyeti yoktur.

d) Seçmenler köy muhtarı ve ihtiyar meclisi üye namzetlerinin adlarını bir araya oy puslalarına yazarlar.

Oy puslasında yazılı adların muhtar veya ihtiyar meclisi üyelerine ait olduğu açıklanmamış ise listenin başında yazılı ad muhtarlık için oy almış sayılır.

Muhtar belli olduktan sonra en çok oy almış olan kimse birinci üye olur. Oylarda eşitlik olursa kur'a çekilir.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

İçişleri Komisyonu raporu

T. B. M. M.
İçişleri Komisyonu
Esas No. 2/453
Karar No. 29

25. I. 1953

Yüksek Reisliğe

Niğde Mebusu Necip Bilge ve Kayseri Mebusu Mehmet Özdemir'in, Köy Kanununun 28 ve bu kanuna ek 5672 sayılı Kanunun 1 ve 2 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi, teklif sahibi ve Hükümet temsilcilerinin iştirakleriyle komisyonumuzda görüşüldü.

Teklifin köy muhtarının istifası halinde yeni muhtar seçimi yapılmasına meydan kalması gayesini güttüğü anlaşılmışsa da muhtar olarak seçilmemiş olan bir şahsın bu vazifeyi ifa etmesinin uygun olmaması ve esasen Köy Kanunu lâyihasının komisyonumuzca ikmal edilip Umumi Heyete sevkedilmek üzere bulunmuş olması sebepleriyle teklifin reddine ittifakla karar verildi.

Havalesi gereğince Adalet Komisyonuna

tevdi buyurulmak üzere Yüksek Riyasete sunulur.

İçişleri Komisyonu

Reisvekilli

Bursa

N. Yılmaz

A. Karahisar

A. Veziroğlu

Çorum

Z. Ural

İsparta

F. Tola

Kütahya

Y. Aysel

Sivas

E. Damalı

Balıkesir

S. Başkan

Çorum

B. Koldaş

Kastamonu

F. Keçecioğlu

Kütahya

B. Besin

Trabzon

H. Orhon

Ordu

H. Bostepe

Sözcü

İzmir

P. Arat

Bursa

R. Aybar

Erzurum

M. Zeren

Kırklareli

F. Üstün

Samsun

M. Özkefeli

Van

İ. Akın

Adalet Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Adalet Komisyonu

Esas No. 2/453

Karar No. 29

17 . II . 1953

Yüksek Reisliğe

Niğde Mebusu Necip Bilge ve Kayseri Mebusu Mehmet Özdemir'in 442 sayılı Köy Kanununun 28 ve bu kanuna ek 5672 sayılı Kanununun 1 ve 2 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi İçişleri Komisyonunda görüşülüp reddi mutazammın kararlar Komisyonumuza havale kılınmış olmakla mezkûr teklif üzerinde Komisyonumuzda gerekli tetkikat yapıp görüşüldü.

Teklif sahiplerinin değiştirilmesini istedikleri kanun maddeleriyle gözettileri gayenin 2 sene müddetle yapılan ihtiyar heyeti seçimlerinde müstakillen seçilen muhtarların bu seçimi mütaakıp kısa bir müddet sonra işten ayrılmaları halinde yeniden bir ara seçimine gidilmek suretiyle hem fuzuli masrafları ve hem de halkın seçime olan alâkalarının zâfa uğramasını tevhit etmekte bulunmasından bu gibi hallerde birinci âzanın otomatikman muhtarlık vazifesine getirilmesini ve yine gerek muhtar ve gerek âzaların tek liste üzerinden seçimlerinin yapılmasını mutazammın olduğu görülmüştür.

Bu teklif haddizatında bugünkü vakıaları

önlüyecek ve bir nizam verecek mahiyette addolunmakla beraber halen köy kanunu kül halinde yeniden tanzim edilerek Meclis Umumi Heyetine sevk edilmiş bulunmaktadır. Meclis gündeminde dahi yer almış bulunan bu kanun lâyihasında gereken tadiller nazara alındığı gibi noksan kalmış olacak hususların müzakere sırasında teklifi de mümkün olacağından, teklifin bu yönden reddine ittifakla karar verilmiş bulunmaktadır.

Umumi Heyetin yüce tasvibine arz olunmak üzere Yüksek Bakanlığa sunulur.

Başkan	Bu Rapor Sözcüsü	
İzmir	Aydın	Aydın
H. Özyörük	C. Ülkü	C. Ülkü
Manisa	Amasya	Aydın
Ş. Ergin	İ. Olgaç	N. Geveci
Çanakkale	Çankırı	Çoruh
N. Kirişcioğlu	C. Boynuk	M. Güney
Edirne	İstanbul	Kayseri
M. Enginün	Ahilya Moshos	Y. Z. Turgut
Konya	Sivas	Tokad
H. Aydınlar	Ş. Ecevit	M. Önal

Trabzon mebusları Faik Ahmed Barutçu ve Hamdi Orhon'un, Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 8 nci maddesinin «D» bendinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/425)

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Parlâmentolu Hükümet rejimimizin gerçek demokrasi esaslarına göre aralıksız tekemmül ettirilmesi memleketimizin en esaslî bir dâvasıdır. Türk demokrasisini bir an evvel hakiki benliğine kavuşturacak olan bu tekâmül, siyasi ve içtimai bünyemize bir suretle girip yerleşen ne kadar anti-demokratik mevzuat varsa ayıklanması ve demokratik müesseselere ait eksiklerimizin de süratle tamamlanması gibi esaslî ıslahat ile tahakkuk sahasına intikal ettirilebilir.

Demokratik rejim ıslahatı bilhassa 1946 dan bu yana süratli adımlarla ilerlemiştir. Ve son Seçim Kanunu, ıslahat yolunda 1950 den evvelki devrenin son eseri olmuştur. Bu eser, aynı zamanda, rejimin tekâmülü ile ilgili kanuni mevzuatın hazırlanmasında partilerin müşterek anlayış içindeki çalışmalarının iyi mahsul veren bir örneğidir.

1950 den sonraki yeni devrenin acele bir ihtiyaç olarak beklenen ıslahat eserlerinin de aynı yoldaki çalışmalarla tahakkukuna yardım etmek ekli kanun tasarılarının hazırlanmasında âmil olan tek düşüncemizdir.

Hükümet, mevcut kanunlarımızı tarıyarak içinde antidemokratik hükümler taşıyanların tesbiti işini 4 Nisan 1951 tarihli bir Bakanlar Kurulu kararıyla teşkil edilen bir İlim Komisyonuna havale etmiştir. Bu komisyon 4 Haziran 1951 tarihinde işe başlamış ve 2 şubat 1952 de işini bitirerek raporunu Hükümete vermiştir.

İlim Komisyonu tarafından kanunlarımızda antidemokratik hükümleri ayırt etmek için tesbit edilen formül şudur :

«Siyasi hakları, âmme haklarını ve insan haklarını lüzumsuz yere tahdit eden veya kaldıran hükümleri ihtiva eyliyen kanunlar» antidemokratiktir.

Bu lüzum :

A) Hukuku müşterekece kabul edilen sınırlar,

B) Türk cemiyetinin bekasını ve onun muasır medeniyet seviyesine ulaştırılmasını sağlayan hükümlerle taayyün eder.

Devlet Başkanının 1 Kasım 1951 tarihli açılış nutkunda da yeralan bu formüle göre antidemokratik oldukları anlaşılacak İlim Komisyonu tarafından,

I - Kaldırılması gerekli gösterilen kanun hükümleri,

II - Değişiklik yapılması icabeden kanun hükümleri,

III - Mevzuatımızda yer almamış bulunmaları hasebiyle antidemokratik birer boşluk teşkil ettiklerinden dolayı bâzı kanunlara eklenmesi lüzumlu hükümler,

için hazırladığımız üç takımdan ibaret kanun tasarılarını 9 ncu Büyük Millet Meclisinin yüksek tetkik ve tasviplerine sunmaktayız.

İlim Komisyonunca antidemokratik oldukları için kaldırılması ve boş kalan yerlerinin doldurulması lüzumu belirtilen birinci takım kanun hükümlerinden Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 8 nci maddesi bu tasarıımızın konusunu teşkil etmektedir.

Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 8 nci maddesinin (D) bendinde, Devletin siyasetine mazzarata dokunacak oyun oynatılan yerlerin kapatılmasına yetki veren «ve siyasetine» sözü vardır. Bu söz, keyfi muamelelere yol açabileceği için, kanun metninden çıkarılmaktadır. Tasarı (D) bendinin düzeltilmiş şeklini göstermektedir.

Gereğinin yapılmasına müsaadelerini arz ve rica ederiz.

Trabzon Milletvekili
Faik Ahmed Barutçu

Trabzon Milletvekili
Hamdi Orhon

TRABZON MEBUSU FAİK AHMED BARUTÇU VE HAMDİ ORHON'UN TEKLİFİ

Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 8 nci maddesinin «D» bendinin değiştirilmesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — 4 Temmuz 1934 tarih ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 8 nci maddesinin «D» bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

D Ahlâka ve umumi terbiyeye uygun olmayan veya Devletin emniyetine mazarratı doku-

nacak oyun oynatılan veya temsil verilen yerleri.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

İçişleri Komisyonu raporu

T. B. M. M.

İçişleri Komisyonu
Esas No. 2/425
Karar No. 47

34 . II . 1952

Yüksek Reisliğe

Trabzon Mebusları Faik Ahmed Barutçu ile Hamdi Orhon'un, Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 8 nci maddesinin D. bendinin değiştirilmesine dair olan kanun teklifi, komisyonumuza havale edilmiş olmakla, teklif sahiplerinden Hamdi Orhon ve Hükümet mümessillerinin huzuru ile yapılan müzakeresinde;

Teklif sahibi, İlim Komisyonunca antidemokratik oldukları için kaldırılmaları tesbit olunan kanunlar arasında, Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 8 nci maddesinin D. bendindeki (siyasetine) sözünün de keyfi muamelelere yol açabileceğini ileri sürerek adı geçen ibarenin madde- den çıkarılmasının yerinde olacağını ifade etmişse de;

Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 8 nci maddesinin D. bendinde «ahlâka ve umumi terbiyeye uygun olmayan veya Devletin emniyet ve siyasetine mazarratı dokunacak oyun oynatılan veya temsil verilen yerleri» kapatma yetki- sini emniyet teşkilâtına tanıtmaktadır. Bu fıkradaki emniyet ve siyasetine tâbiri Devletin emniyet ve siyaseti ile ilgili bulunmasına ve bu kabül oyun- larda yüksek emniyet ve siyasetin korunmasının

tabii olmasına göre (siyasetine) kelimesinin fıkradan çıkarılması uygun bulunmamış ve teklifi kanununun reddine ekseriyetle karar verilmiştir.

Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Riyasete sunulur.

İçişleri Komisyonu Reisi
Edirne

R. Nasuhioğlu

Kâtip

Muğla

Y. Başer

Bahkesir

S. Başkan

Erzurum

M. Zeren

Kütahya

Yusuf Aysel

Sinob

M. Acar

İmzada bulunmadı

Trabzon

Muhalifim

H. Orhon

Afyon K.

A. Veziroğlu

Çoruh

Z. Ural

İstanbul

C. Türkgeldi

Ordu

F. Boztepe

Sözü

İzmir

P. Arat

Amasya

K. Eren

Çorum

B. Koldaş

Kırklareli

F. Üstün

Samsun

M. Özkefeli

Sivas

E. Damak

Zonguldak

A. Yurdabayrak

Maraş Mebusu Ahmet Bozdağ'ın teşrii masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Anayasa ve Adalet komisyonlarından kurulan Karma Komisyon raporu (3/160)

T. C.

Başbakanlık

Yazı İşleri ve Sicil Müdürlüğü

Özel No : 935/6-2, 6-954

15 . III . 1951

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Pazarcık Belediye Başkanı ve Veznedarı bulunduğu 1946 - 1950 yılları arasında Belediye Muhasibi Arif Gerek ve diğer arkadaşlarıyla birlikte ihtilâs yoluyla zimmetine para geçirdiği ihbar olunan Maraş Milletvekili Ahmet Bozdağ hakkında kovuşturma yapabilmek için Anayasanın 17 nci maddesi hükmü dairesinde gereken karar verilmek üzere Adalet Bakanlığından alınan 5 . III . 1951 tarih ve 17/62 sayılı tezkere örneği ile eki dosyanın bağlı olarak sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan

A. Menderes

Adalet Bakanlığının (Ceza İşleri Umum Müdürlüğü) 5 . III . 1951 tarih ve 17/62 sayılı tezkeresi örneğidir.

Yüksek Başbakanlığa

Maraş C. Savcılığından alınan 16 . II . 1951 tarihli yazıda :

Pazarcık Belediye Başkanı ve Veznedarı bulunduğu 1946 - 1950 tarihleri arasında, Belediye Muhasibi Arif Gerek ve diğer arkadaşlarıyla birlikte ihtilâs yoluyla zimmetine para geçirdiği ihbar olunan Maraş Milletvekili Ahmet Bozdağ hakkında kovuşturma yapabilmek üzere milletvekilliği dokunulmazlığının kaldırılması istenmiştir.

Adı geçen Savcılıktan gönderilen soruşturma kâğıtları ve 13 . II . 1951 tarihli 12 sayfalı fezleke, Anayasanın 17 nci maddesi hükmü dairesinde gereken işlemin yapılması için bağlı olarak yüksek huzurlarına sunulur.

Anayasa ve Adalet Komisyonlarından kurulan Karma Komisyon raporu

T. B. M. M.

Anayasa ve Adalet komisyonlarından kurulan Kar-

ma Komisyon

Esas No. 3/160

Karar No. 13

26 . II . 1953

Riyaset Makamına

Pazarcık Belediye Reisi ve Veznedarı bulunduğu 1946 - 1950 seneleri zarfında belediye muhasibi Arif Gerek, kâtip ve veznedarı Vakkas Agan, tüccardan Mehmet Aksu ve Hanefi Yaprak ile birlikte âdiyen ve ihtilâs suretiyle zimmetlerine para geçirdiği ihbar olunan Maraş

Mebusu Ahmet Bozdağ hakkındaki evrak teşrii masuniyeti mevzuunda tetkik ve Ahmet Bozdağ'da dinlenildikten sonra keyfiyet müzakere edildi:

1. Maraş Mebusu Ahmet Bozdağ ile suç ortakları bulunduğu zan ve iddia olunan yukarı

da isimleri mezkûr şahıslar hakkındaki evrak mahalli C. Müddeiumumiliğine tevdi edilmiş ve Ahmet Bozdağ'ın 1950 senesi Mayısında mebus seçilmesinden dolayı Teşkilâtı Esasiye Kanununun 17 nci maddesiyle İctüzüğün 17 nci bölümü gereğince muamele ifa ve diğer suçlu sanılanlar aleyhine de 12 Şubat 1951 tarihinde tanzim kılınan talepnameye müsteniden âmme dâvası ikame ve tahrik edilmiştir.

2. Maraş Mebusu Ahmet Bozdağ hariç olmak üzere diğer suçluların Malatya Ağır Ceza Mahkemesinde icra kılınmakta olan duruşmaları sırasında verilen karar muktazasına uyularak muhakeme reisinin niyabeti altında teşkil kılınan üç kişiden mürekkep ehli hibre marifetiyle yapılan tetkikat sonunda 10 Mayıs 1951 tarihli ve vaziyeti etrafiyle tesbit eden bir rapor hazırlanmıştır.

Bu raporun; belediyeye ait bütün evrak, kuyut ve sair vesikalar tetkik olunmak suretiyle kendilerine atıf ve isnat olunan fiillerin suç unsurlarından mahrum bulunduğu, ancak Ahmet Bozdağ'ın, 1946 senesi mebus seçimlerinde ve belediye veznedarlığını da ifa ettiği esnada seçim masraflarından (171) liranın usulsüz sarfedildiği neticesine varılarak bu miktarla zimmetinin meşgul olması lâzımgelmesine dair bir kayıt ve mütalâayı ihtiva ettiği anlaşılmış ve neticede aleyhlerine dâva açılan suçluların cümlesi haklarında 20 . XI . 1951 tarihinde esas 18, Karar 57 kayıtlı ilâmla beraetlerine karar verilmiş ve hüküm kaziyei muhkeme halini iktisap etmiştir ki, bu bapta sâdır olan ilâmın gerekçesinde mazbut olduğu veçhile kararın mesnedini bu bentte arzolunan 10 Mayıs 1951 tarihli ehlihibre raporu teşkil etmekte bulunmuştur.

Her ne kadar; ehlihibre tetkikatını mutazamm olan raporun mazmun ve muhtevasına, duruşmanın arzettiği sair tetkik safahatına nazaran vicdani kanaat tahassülüne mebnî mahkemece ittihaz olunan beraet kararı, suçlu sanılanlardan ve mebusluk sıfatı itibariyle dâvaya dâhil edilmeyen Ahmet Bozdağ hariç olmak üzere diğerleri lehlerine tecelli etmiş ve Ahmet Bozdağ'ın yalnız (171) lira zimmeti bulunduğu anlaşılmış ise de; mevzuu vüzuha belirtmek sadedinde aşağıdaki hususların izahı lüzumlu görülmüştür.

3. Ehlihibre tarafından tanzim kılınan ra-

porada sarahaten zikredildiği gibi belediye vesaikından 12 Eylül 1946 tarih ve 234 sayılı ita emriyle (istihkak sahiplerine) diye (373) lira seçim masraflarından para ödendiği ve bu miktarın vezne mevcudundan çıkarıldığı görülmektedir.

İta emrine merbut olan istihkak sahiplerinin imzalarını muhtevi ve bu suretle tediye ve kabzi mutazammın bulunan beyannamelerin tutarı (202), imza ile tevsik edilmeyen beyannamelerin yekûnu da (133) olmak üzere ceman (235) lira olup yukarıda arzolunan (373) liradan bakiye (38) lirası için ita emrinde vüsuku temin eden her hangi bir kâğıt mevcut bulunmamaktadır.

Bu vaziyeti ve muamelenin cereyan tarzını tahlil ettiğimiz takdirde; hâdisenin zimmet suçu anasırından mahrum olup (1050) sayılı Muhasabe-i Umumiye Kanunu hükümlerine temas ettiği müşahede kılınmış ve binnetice mesulünün yalnız vezne açığını teşkil etmesi lâzımgelen ve usulsüz tediye edilen 171 liranın tazmini ile muatap tutulması lâzımgelmıştır.

Aksine mütalâa ve mülâhaza beyanı suretiyle mevzu zimmet suçu vasfında telâkki edilmiş olsa dahi aşağıdaki hususların dikkat nazarına alınması zaruridir.

A) Ahmet Bozdağ 31 . 12 . 1945 tarihinde başlamak üzere Belediye Riyaseti vazifesine münzam olarak veznedarlığı deruhde etmiş ve veznedarlık vazifesi 30 Haziran 1947 de nihayete ermiştir. Yukarıda arzolunan (171) lira zimmetin 12 Eylül 1946 tarih ve 234 sayılı ita emri ile tekevvün etmiş olması lâzımgelmektedir.

B) Ancak; 15 Temmuz 1950 tarihinde meriyet mevkiine giren (5677) sayılı Bâzı Suç ve Cezaların Affına mütedair bulunan kanunun birinci maddesiyle ikinci maddesinin (b) fıkrası gereğince (500) liraya kadar olan zimmet ve ihtilâs suçları af edilmiş bulunduğundan Ahmet Bozdağ aleyhine bu sebeple kanun yoluna müracaat edilemeyeceği aşikârdır.

4. Tetkik olunan dâva evrakı münderecatına nazaran suç maddelerinde bütün sanıkların müşareket halinde bulunmaları ve mahkemece intikal eden hâdise mevzuuna giren maddelerden başka Ahmet Bozdağ'ın, şahsına isnat edilmiş ve tetkikat harici kalmış bir suç mevzuunun dahi bulunmadığı tesbit edilmiştir.

Netice :

Yukarıda arzolunan hâdisede kanuni takibat icrasını gerektiren bir husus görülemedi-

ğinden Teşkilâtı Esasiye Kanununun 12 ve 17 nci maddeleri ve İctüzüğü'nün 180 nci maddesi hükmüne tevfikân Maraş Mebusu Ahmet Bozdağ hakkındaki teşriî masumiyetinin kaldırılmasına mahâl olmadığına takibat ve muhakemenin devre sonuna bırakılmasına ekseriyetle karar verildi.

Muhtelit Komisyon Reisi	Bu Rapor Sözcüsü	
Manisa	Balıkesir	
F. L. Karaosmanoğlu	V. Asena	
Afyon	Amasya	Ankara
K. Özçoban	I. Olgaç	O. T. Üttekin
Ankara		Çankırı
C. Soydan		C. Boynuş
Diyarbakır		Çoruh
F. Alpiskender		M. Güney
İmzada bulunamadı		
İstanbul		İstanbul
F. H. Demirel		A. Moshos
İmzada bulunamadı		
İstanbul		İzmir
S. Adato		M. Erener
Manisa		Maraş
M. Tümay		M. Özsoy
Tekirdağ		Tokad
I. H. Akyüz		H. Ökeren
İmzada bulunamadı		

Muhalefet şerhi :

Maraş Mebusu Ahmet Bozdağ'a muhtelif maddeler halinde aşağıda yazılı suçlar :

1. Vezne defterlerinin ve masraf müfredat defterlerinin birçok sayfalarının kopararak yerinden çıkarılmış diğerlerinin irsaliyeye istinat etmediği gibi ne hasılatın tahsilindeki kuyudat ve ne de veznede ve masrafta bir inziбат mevcut olmadığından bir hesap muvazenesinin tam ve hakiki mânası ile istihracının mümkün olmadığı ve yapılan tetkikatın natanam evrak üzerinde yapıldığı ve bir kısmının da ifadelerle tesbit olunduğu iddia olunmaktadır.

2. 31. II. 1945 tarihinde varidat yekûnunun 24 668 lira 91 kuruş ve aynı tarihteki masraf yekûnundan ise 20 994 lira 33 kuruş olduğu, 1. I. 1946 tarihine 3 674 lira 58 kuruşun devredilmesi icabederken sonradan tanzim edildiği anlaşılan uydurma deftere göre ancak 3 146 lira 48 kuruşun devredilmiş olduğu ve bu hesaba göre 528 lira 10 kuruşun uydurma def-

ter tanzimi suretiyle zimmete geçirilmiş olduğu;

3. Ahmet Akıncı namındaki şahsın 100 ton kömürünün mukavele mucibince alınacak para miktarı 3 500 liradır, bu paranın alınmadığı şoför Hüseyin'in beyanı ile tesbit edildiği halde vezneye 3 000 lira geçirilmiş ve sonradan bunun da 400 lirası iade edilmiş gibi gösterilerek vezneden çekilerek zimmete geçirilmiş olduğu;

4. Belediyeye ait kamyon gelirin 2 160 lira 60 kuruş tuttuğu halde vezneye 299 lira 60 kuruş noksanıyla 1 861 lira geçirilmek suretiyle 299 lira 60 kuruşun zimmete geçirilmiş olduğu;

5. Şehir içi defterlere ait makbuzlardan 680 lira vezneye girmesi lâzım iken 347 lira 29 kuruşun vezneye alınarak 322 lira 60 kuruşun zimmete geçirilmiş olduğu;

6. Mubayaa edilen künk bedeli 100 lira ödendiği halde 1 350 liralık evrak tanzim edilerek 350 liranın bu suretle zimmete geçirilmiş olduğu;

7. 12. II. 1946 tarih ve mahsup ita emrine bağlı evrak arasında (Sayram inşaat mağazacından) alınmış 5. III. 1945 tarih ve 3 sayılı bir fatura vardır, ki 31. V. 1945 tarihinde vezne hareketleri tevzin edilirken böyle bir borcun kaydına rastlanmadığı halde bu şekilde eski tarihlere ait bir senet temini suretiyle vezneden 510 lira alınarak zimmete geçirilmiş olduğu;

8. Muhtelif hizmet erbabına yapılan ödemelerde vezneden çıkan miktar vergi dâhil tutarı üzerinden gösterildiği halde sahibi istihkak evrak münderecatına nazaran itası üzerinden tediye yapıldığı gibi kesintiler de ait olduğu daireye ödenmemiş ve emanete alınmamış olduğundan bu suretle vergi tevkifatından 464 lira 99 kuruşun zimmete geçirilmiş olduğu;

9. Sebebi ve delâlet ettiği mâna tesbit olunmamakla beraber birçok ita emirlerinde tahrifat mevcut olduğu,

10. Mebus seçimi giderinden 12. IX. 1946 tarih ve 234 sayılı ita emriyle vezneden çıkan 373 liranın istihkak sahiplerine verildiğine dair belgenin kayıtlar arasında bulunmadığı,

11. 13. VI. 1948 tarih ve 1 sayılı ita

emriyle Şeyh Mehmet Aksoy'dan alınması kararlaştırılan 20 ton kireçten teslim edilen 10 ton kireç için 500 lira ödendiği 24 . VI . 1948 tarih ve 6 sayı ile diğer 10 ton için 500 liranın daha ödendiği ve Şeyh Mehmet Aksoy'dan alınan kireç 20 ton olduğu halde 12 . X . 1948 tarih ve 16 sayılı ita emriyle Şeyh Mehmet Aksoy'a 1 000 lira daha ödendiği ve ikinci 20 tonluk kirecin alınmasına dair ne bir karar ve ne de teslim vesikası bulunmadığına göre ikinci 100 liranın da evrak tanzimi ile zimmete geçirilmiş olduğu,

12. 30 . XII . 1947 tarih ve 274 sayılı ita emri ile yapılmayan iş karşılığı olarak Bayram Sezen'in imzası tatbik edilerek senet tanzimi suretiyle iki partiden 226 liranın kasadan çekilerek zimmete geçirilmiş olduğu,

13. 4582 lira 80 kuruşun sarfedilmemiş olmasına rağmen benzin senedi tanzimi suretiyle zimmete para geçirmiş olduğu

14. Belediye otomobiline ait lâstik hesabından alış veriş bir olduğu halde 881 lira 10 kuruşun mükerrer ödenmiş gösterilmek suretiyle zimmete para geçirilmiş olduğu;

15. 28 . XII . 1940 tarih ve 13 sayılı ita emrine bağlı vesaik arasında dört benzin senedinin aynı kopya ile çıkarılmış olduğu görülerek yapılan tahkikat neticesinde benzinlerin Hanefi Yapraktan alındığı mukayyet olmamasına rağmen Hanefi Yaprak'ın 22 Şubat 1949 dan sonra yalnız o yılın Mart ayı içinde Belediyeye 6 teneke benzin verilmiş olduğu, başkaca benzin verilmediği ve tanzim edilen bu senetler altındaki imzaların da Hanefi Yaprak'ın da beyamı ile kendisine ait olmadığı anlaşıldığından senet tanzimi suretiyle 80 liranın vezneden çekilerek zimmete geçirilmiş olduğu,

16. Şoför Ferhat İngen'e 331 lira 89 kuruş ödenmediği halde sahte imza ile ödenmiş gibi gösterildiği,

17. İleceden Sıtkı Balık'ın, emrinde çalışan Belediye kamyonunu 1905 lira 65 kuruştan ibaret hasılatı, Belediye Başkanı Ahmet Bozdağ'a teslim edildiği halde Ahmet Bozdağ'ın bu paradan 1550 lirasını vezneye yatırarak 335 lira 65 kuruşu zimmetine geçirmiş olduğu.

İsnat edilmiş bulunmaktadır.

Mumaileyh, Pazarcık İlcesinde 31 . XII.

1945 tarihinden 30 . VI . 1947 tarihine kadar hem âmiri ita ve hem de veznedarlık vazifesini birlikte yapmış ve bu tarihten 28 . XI . 1950 tarihine kadar da âmiri italık vasfı devam etmiştir.

Ahmet Bozdağ'a isnat edilen suçun şerikleri Maraş Ağır Ceza Mahkemesine sevkedilmiş ve bu mahkemece de haklarında beraet kararı verilmiş bulunmaktadır.

Ancak; ortada iki ehli-vukuf tahkikatı mevcuttur. Her ikisi de Yargıçlık tarafından yaptırılmıştır. Bunlardan birincisi ihzari tahkikat sırasında Pazarcık Sulh Hâkiminin nezareti altında yapılan tahkikat ki, Ahmet Bozdağ'a yukarıda bertafsil izah edilen suçlara isnat ve tevsik etmektedir. İkincisi de Ahmet Bozdağ hariç, şeriklerinin Ağır Ceza Mahkemesindeki konuşması sırasında yapılan bilirkişi tahkikatıdır ki, bu tetkikatta Pazarcık Belediyesinde vukuu ihbar edilen ihtilâs ve zimmet suçları tetkika tâbi tutulmuş ve bu rapor muvacehesinde şeriki cürümler beraet etmiş bulunmaktadır.

Bu neticeden sonra mevcut beraet kararının Ahmet Bozdağ'a teşmiline imkânı hukuki mevcut değildir. Maraş Milletvekili Ahmet Bozdağ'ın mevcut ihzari tahkikat ve aleyhine tecelli eden ehli-vukuf raporu karşısında efkârı umumiye muvacehesinde isnat edilen suçun faili olmadığı, ancak şahsan huzuru mahkemede hazır bulunarak beraet kararı alması ile mümkün olabilecektir.

Bu durum karşısında adı geçen Ahmet Bozdağ, isnadedilen suçun mahiyeti itibariyle Teşkilâtı Eşasiye Kanununun 17 ve İcüzüğü'nün 180 nci maddeleri gereğince teşrii masuniyetinin kaldırılması gerektiği kanaat ve neticesini vermiş olduğundan ekseriyet kararına muhalifiz.

Aydın	Çanakkale	Erzurum
C. Ülkü	N. Kirişcioğlu	M. Yazıcı
İzmir		İzmir
H. E. Advar		A. Başman
		İmzada bulunmadı
İzmir		Konya
Z. H. Velibese		R. Alabay
İmzada bulunmadı		
Manisa		Manisa
R. Ş. İnce		Ş. Ergin